
Vergaderjaar 2022–2023

---

36 350 XIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2023 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	6
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	6
3	Beleidsartikelen	12
3.1	Beleidsartikel 1 Goed functionerende economie en markten	12
3.2	Beleidsartikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei	15
3.3	Beleidsartikel 3 Toekomstfonds	24
3.4	Beleidsartikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	28
3.5	Beleidsartikel 5 Een veilig Groningen met perspectief	36
3.6	Beleidsartikel 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds	42
4	Niet-beleidsartikelen	44
4.1	Artikel 40 Apparaat Kerndepartement	44
4.2	Artikel 41 Nog onverdeeld	46
5	Agentschappen	47
5.1	Nederlandse Emissieautoriteit (NEa)	47
5.2	Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI)	50

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3, eerste lid](#), van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2023 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat;
2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie;

Vanwege de spoedeisende maatregelen zijn in de periode december 2022 tot en met 27 februari 2023 drie incidentele suppletore begrotingen over het begrotingsjaar 2023 naar de Tweede Kamer verzonden. De behandeling van de tweede en de derde incidentele suppletore begrotingen in de Staten-Generaal heeft nog niet plaatsgevonden. Om deze reden is de in de begrotingsstaat opgenomen stand nog niet door de beide Kamers bekrachtigd. Vanwege de snelle opeenvolging van begrotingswetsvoorstellen, om het budgetrecht van de Staten-Generaal te waarborgen, bevat de kolom 'vastgestelde begroting' zowel de vastgestelde stand bij ontwerpbegroting als de mutaties die bij incidentele suppletore begrotingen zijn opgenomen.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

Mede namens de Minister voor Klimaat en Energie,

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,

M.A.M. Adriaansens

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

Opbouw 1^e suppletoire begroting 2023

Deze 1^e suppletoire begroting geeft een geactualiseerd beeld van de begrotingsuitvoering 2023. Onderdeel B, de begrotingstoelichting, is als volgt opgebouwd:

1. Leeswijzer met onder andere een overzicht van de coronamaatregelen die op de begroting van het Ministerie van EZK zijn opgenomen.
2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties. De belangrijkste verplichtingenmutaties zijn toegelicht in de artikelen.
3. De beleidsartikelen. Voor ieder beleidsartikel is de tabel «Budgettaire gevolgen van beleid» opgenomen. Hierin zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten weergegeven.
4. De niet-beleidsartikelen. In de budgettaire tabellen zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten opgenomen.
5. De agentschappen. In deze 1^e suppletoire begroting zijn de aanpassingen in de agentschapsparagrafen van de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa) en de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) opgenomen.

Ondergrenzen toelichtingen

Voor het toelichten van de begrotingsmutaties zijn in deze eerste suppletoire begroting de ondergrenzen gehanteerd zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

Overzicht coronamaatregelen

Hieronder een overzicht van de coronamaatregelen met daarin de coronagerelateerde uitgaven vanuit de begroting van het Ministerie van EZK. Een uitgebreid overzicht is te vinden op [Overheidsfinancien in coronatijd](https://overheidsfinancien.nl) op [Rijksfinancien.nl](https://rijksfinancien.nl).

Tabel 2 Overzicht coronamaatregelen (bedragen x € 1 mln)

Artikel	Naam maatregel/regeling	Bedrag verplichtingen 2023	Bedrag uitgaven 2023	Bedrag ontvangsten 2023	Relevante Kamerstukken
2	Tegemoetkoming vaste lasten (TVL)	143	293	200	Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 42 , Kamerstuk 35 420, nr. 81 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 214 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 226 , Kamerstuk 35 420, nr. 237 , Kamerstuk 35 420, nr. 247 , Kamerstuk 35 420, nr. 248 , Kamerstuk 35 420, nr. 270 , Kamerstuk 35 420, nr. 314 , Kamerstuk 35 420, nr. 273 , Kamerstuk 35 420, nr. 458 , Kamerstuk 35 420, nr. 462 , Kamerstuk 35 420, nr. 466 , Kamerstuk 35 420, nr. 479
2	Tegemoetkoming vaste lasten starters	2	4		Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 479
2	Herstructurering winkelgebieden en binnensteden	39	10		Kamerstuk 31 757, nr. 105
2	Subsidieregeling R&D mobiliteitssectoren		34		Kamerstuk 35 420, nr. 248
2	Tijdelijke regeling subsidie evenementen COVID-19 (TRSEC)	10	10		Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 354
2	Aanvullende tegemoetkoming evenementen	1	1		Kamerstuk 35 420, nr. 454 , Kamerstuk 35 420, nr. 462
2	Voucherkredietfaciliteit/Leningsfaciliteiten reissector			43	Kamerstuk 35 420, nr. 72 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 252
2	Oredits		100		Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 16 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 277
2	Garantie ondernemersfinanciering (GO-Corona)		50		Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 16 , Kamerstuk 35 420, nr. 462
2	Bijdrage RVO.nl	18	18		Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 248
3	Corona Overbruggingslening (COL)			27	Kamerstuk 35 420, nr. 16 , Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 42
3	Dutch Future Fund		11		Kamerstuk 33 009, nr. 96
3	Deep Tech Fund		60		Kamerstuk 33 009, nr. 96
3	Fonds Alternatieve Financiering (Dutch Alternative Credit Instrument)		22		Kamerstuk 33 009, nr. 96
	Totaal	212	612	270	

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2023

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2023 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)						
	Artikelnummer	Uitgaven 2023	Uitgaven 2024	Uitgaven 2025	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027
Vastgestelde begroting 2023 na ISB's		27.720.459	14.327.488	12.496.422	11.737.794	11.137.290
Belangrijkste suppletoire mutaties						
Tegemoetkoming Energiekosten (TEK)	2	- 900.000	- 300.000			
Brexit Adjustment Reserve (BAR)	2	- 191.411				
SDE	4	- 365.000	- 379.000			
SDE+	4	- 1.495.230	- 2.669.146	- 681.142	21.193	31.052
SDE++	4	62.375		- 26.426	- 44.044	- 66.066
Opschalingsinstrument waterstof	4	- 191.320	- 57.160	- 44.160	17.840	82.000
IPCEI waterstof	4	64.038	24.815	- 2.284	- 118.729	16.515
Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023	4	- 6.118.735				
Tegemoetkoming blokaansluitingen	4	861.300				
Subsidieregelingen bestuurlijke afspraken	5	124.933				
Schadeafhandeling	5	39.283	- 13.524	87.353	98.476	239.122
Versterkingsoperatie	5	231.527	51.049	128.782	9.656	- 111.275
Vergoeding Norg akkoord	5	- 1.336.929	24.342			
Nationaal Programma Groningen	5	84.749				
Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)	5	135.922				
Loon- en prijsbijstelling	41	222.701	211.009	213.574	194.320	191.688
Beschermingsfonds economische veiligheid	41	100.000	100.000			
Overige mutaties		287.821	- 18.560	- 8.018	116.101	141.833
Stand 1^e suppletoire begroting 2023		19.336.483	11.301.313	12.164.101	12.032.607	11.662.159

Toelichting

Tegemoetkoming Energiekosten (TEK)

Naar aanleiding van de CPB-raming (CEP) wordt met deze mutatie de TEK-budget naar beneden bijgesteld. De verwachte prijsontwikkelingen leiden tot lagere benodigde uitgaven voor compensatie van de energieprijzen. Daarnaast betreft het een reguliere herziening van de uitvoeringskosten van RVO in lijn met de hoeveelheid verwachte aanvragen.

Brexit Adjustment Reserve (BAR)

De BAR betreft EU-middelen voor ondersteuning van bedrijven die negatieve gevolgen ondervinden van de Brexit. Door tegenvallende interesse in de BAR-regeling (m.n. het bedrijfslevensloop) is er aanzienlijke onderuitputting op het verplichtingen- en kasbudget. Deze in 2022 niet-bestede middelen worden overgeheveld naar 2023. Het per saldo overschot

aan middelen (€ 280 mln, zie daarvoor ook tabel belangrijkste ontvangstenmutaties) wordt overgeheveld naar het programma REPowerEU. Zie ook de brief «Nationaal Hervormingsprogramma 2023 en overheveling middelen Brexit Adjustment Reserve» (Kamerstuk [35 393, nr. 50](#)).

SDE

De sterk gestegen energieprijzen hebben ertoe geleid dat er de komende jaren vrijwel geen subsidievoorschotten zullen worden verstrekt op de SDE, SDE+ en de SDE++regelingen. Hierdoor ontstaat er veel ruimte binnen de SDE-middelen. Deze wordt voor in totaal € 744 mln (waarvan € 365 mln in 2023) ingezet ter dekking van de kosten van de energiemaatregelen die het kabinet genomen heeft (onder andere het prijsplafond).

SDE+

Ook op de SDE+middelen is door de gestegen energieprijzen ruimte ontstaan. Deze middelen worden daarom over de periode 2023-2025 met in totaal € 4,8 mld verlaagd, waarvan € 1,5 mld betrekking heeft op 2023. Een deel van de verlaging (€ 4,3 mld, waarvan € 0,9 mld in 2023) wordt ingezet ter dekking van de kosten van de energiemaatregelen. € 500 mln wordt in 2023 overgeheveld naar het ministerie van Financiën om de kapitaalversterking van Stedin te financieren ([Kamerstuk 32813, nr. 1147](#)). Ook wordt in 2023 € 62,4 mln aan het SDE++budget toegevoegd ter dekking van het tekort op de financiering van de statistische overdracht aan Denemarken. Tenslotte wordt in totaal € 127 mln aan opbrengsten van de tenders Wind op Zee aan het budget toegevoegd.

SDE++

Het SDE++budget 2023 wordt met € 62,4 mln opgehoogd vanuit de SDE+middelen ter dekking van het tekort op de financiering van de statistische overdracht aan Denemarken.

Opschalingsinstrument waterstof

Op de middelen voor realisatie van de waterstofbackbone door GasUnie wordt een kasschuif doorgevoerd van 2023, 2024 en 2025 naar latere jaren, dit om de beschikbare middelen in lijn te brengen met de verwachte bevoorschotting aan GasUnie op basis van de ingediende subsidieaanvraag, het uitrolplan en daarbij geleverde meerjarenbegroting.

IPCEI waterstof

De in 2022 aan de EZK-begroting toegevoegde Klimaatfondsmiddelen voor de Important Projects of Common European Interest op het gebied van waterstof (IPCEI Waterstof) zijn voor een groot deel onbesteed gebleven. Via de eindejaarsmarge die voor het Klimaatfonds geldt worden deze onbesteed gebleven middelen nu toegevoegd aan de begroting 2023.

Tijdelijke prijsplafond energie kleinverbruikers 2023

Omdat de energieprijzen sinds het begin van 2023 een sterk dalende trend vertonen, is de verwachting dat de kosten gemoeid met het prijsplafond energie voor kleinverbruikers in 2023 sterk zullen dalen. Daarom wordt het (kas)budget met een bedrag van € 6.119 mln naar beneden bijgesteld.

Tegemoetkoming blokaansluitingen

Voor de tegemoetkoming aan circa 700.000 huishoudens met een blokaansluiting (huurders van woningbouwcorporaties of particuliere verhuurders, eigenaar-bewoners in een Vereniging van Eigenaren (VvE), cliënten van woonzorginitiatieven, studenten) is er € 861,3 mln aan de EZK-begroting toegevoegd.

Subsidieregelingen bestuurlijke afspraken

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 zijn een aantal subsidie regelingen geïntroduceerd. Middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen (ca. € 125 mln) worden toegevoegd aan de begroting voor 2023.

Schadeafhandeling

De raming van de schadeafhandeling wordt ieder jaar geactualiseerd. Naar aanleiding daarvan wordt het in de EZK-begroting opgenomen bedrag voor de vergoedingen voor fysieke schade, immateriële schade en waardedaling en de uitvoeringskosten van het IMG bijgesteld.

Versterkingsoperatie

Ieder jaar wordt bij Voorjaarsnota de raming van de versterkingsoperatie geactualiseerd. Naar aanleiding van deze actualisatie worden de geraamde uitgaven en ontvangsten voor de gehele periode tot en met 2028 aangepast.

Vergoeding Norg akkoord

Conform de afspraken in het Norg akkoord betaalt de Staat een vergoeding aan NAM. De berekeningswijze van de vergoeding is vastgesteld in arbitrage, de hoogte van de vergoeding is afhankelijk van de gasprijs. Over de vergoeding moet btw worden betaald (Kamerstuk [33 529, nr. 997](#)). De geraamde uitgaven voor het Norg akkoord worden bijgesteld als gevolg van de ontwikkeling van de gasprijs.

Nationaal Programma Groningen

Met het Nationaal Programma Groningen (NPG) wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid, economische ontwikkeling en energietransitie in Groningen. Het NPG is een samenwerkingsverband van het Rijk, de provincie en gemeenten. In 2022 is € 84,7 mln van de beschikbare middelen niet tot besteding gekomen. Deze middelen worden toegevoegd aan de EZK-begroting voor 2023.

Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 worden uitkeringen gedaan aan medeoverheden voor clustering en het gebiedsfonds (blokken B en D uit de bestuurlijke afspraken). Middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen, worden voor 2023 toegevoegd aan de EZK begroting.

Loon- en prijsbijstelling

Bij Voorjaarsnota 2023 is loon- en prijsbijstellingstranche 2023 voor EZK uitgedeeld. De loonbijstelling betreft de vergoeding voor de stijging van de contractloonontwikkeling en de stijging van de sociale lasten en pensioenpremies voor de overheidswerkgevers. De prijsbijstelling betreft de verwerking van de stijging van de diverse prijsindexen.

Beschermingsfonds economische veiligheid

Dit betreft een reservering van € 100 mln voor de nadere uitwerking van het Beschermingsfonds Economische Veiligheid, met Invest-NL als beoogd uitvoerder. Het fonds wordt bekostigd door een deel van de loon- en prijsbijstelling van het Nationaal Groeifonds. De Kamer wordt geïnformeerd over de uitwerking van het fonds. Na positieve besluitvorming hierover worden de middelen overgeheveld naar het juiste instrument op de begroting. Zie ook de bijbehorende toelichting op artikel 41.

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2023

Tabel 4 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2023 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)						
	Artikelnummer	Ontvangsten 2023	Ontvangsten 2024	Ontvangsten 2025	Ontvangsten 2026	Ontvangsten 2027
Vastgestelde begroting 2023 na ISB's		17.086.825	8.714.385	4.980.990	4.017.508	3.857.568
Belangrijkste suppletoire mutaties						
Tegemoetkoming Energiekosten (TEK)	2		150.000			
Brexit Adjustment Reserve (BAR)	2	- 215.000		- 65.000		
ETS-ontvangsten	4		150.000	250.000	350.000	250.000
Ontvangsten WOZ (elektriciteit)	4	63.500				
Heffing gasleveringszekerheid	4			130.000	130.000	130.000
Ontvangsten NAM fysieke schade	5	- 97.203	- 53.429	- 23.092	108.361	208.438
Ontvangsten NAM uitvoeringskosten schade	5	3.916	16.682	44.449	73.054	64.060
Dividenduitkering EBN	5	- 2.774.500	- 1.085.500	711.000	575.000	350.000
Ontvangsten Mijnbouwwet	5	- 2.233.000	- 859.000	573.000	205.000	45.000
Overige mutaties		51.160	- 151.268	202.011	151.824	82.705
Stand 1^e suppletoire begroting 2023		11.885.698	6.881.870	6.803.358	5.610.747	4.987.771

Toelichting

Tegemoetkoming Energiekosten (TEK)

Naar aanleiding van de CPB-raming (CEP) wordt met deze mutatie de TEK-budget naar beneden bijgesteld. De geraamde ontvangsten bestaan uit de terugvordering van naar verwachting teveel bevoorschotte compensatie.

Brexit Adjustment Reserve (BAR)

De BAR betreft EU-middelen voor ondersteuning van bedrijven die negatieve gevolgen ondervinden van de Brexit. Door tegenvallende interesse in de BAR-regeling (m.n. het bedrijfslevenspoor) is er aanzienlijke onderuitputting op het verplichtingen- en kasbudget. Daardoor zullen eerder geraamde EU-middelen niet ontvangen worden. Het per saldo overschot aan middelen (€280 mln) wordt overgeheveld naar het programma REPowerEU. Zie de brief «Nationaal Hervormingsprogramma 2023 en overheveling middelen Brexit Adjustment Reserve» (Kamerstuk [35 393, nr. 50](#)).

ETS-ontvangsten

Door de fluctuaties in prijzen voor emissierechten wordt de raming van de ETS-ontvangsten vanaf 2024 opgehoogd.

Ontvangsten WOZ

Nadat in 2022 al een ontvangst van € 63,5 mln was gerealiseerd als tender opbrengst voor kavel 7 van het windpark Hollandse Kust (West) wordt in 2023 opnieuw € 63,5 aan tenderopbrengsten verwacht, dit keer voor kavel 6 van van Hollandse Kust (West). De totale opbrengst van € 127 mln wordt aan het SDE+budget toegevoegd.

Heffing gasleveringszekerheid

De kosten die zijn gemaakt voor het vullen van de gasopslagen worden gedragen door de baathebbers, in dit geval de gebruikers van het gastransportnet. Hiervoor wordt gewerkt aan een heffing op geboekte capaciteit voor transport via het landelijk gastransportnet van GTS. Om de heffing gelijk te stellen aan de totale maximale kosten van het vullen van de berging wordt deze reeks opgehoogd met € 130 mln per jaar. Voor de vulopdracht aan EBN en de subsidie aan marktpartijen voor het gasjaar 2023/2024 is tezamen € 760,5 mln begroot.

Ontvangsten NAM fysieke schade

De uitgaven voor de schadeafhandeling worden via een heffing bij NAM in rekening gebracht. Als gevolg van de bijstelling van de uitgaven voor fysieke schade worden ook de ontvangsten van NAM bijgesteld.

Ontvangsten NAM uitvoeringskosten schade

De uitgaven voor uitvoeringskosten van de schadeafhandeling worden via een heffing bij NAM in rekening gebracht. Als gevolg van de bijstelling van de uitgaven worden ook de ontvangsten van NAM bijgesteld.

Dividenduitkering EBN

De geraamde ontvangsten aan Dividenduitkering EBN worden bijgesteld naar aanleiding van de ontwikkelingen in de gasprijs.

Ontvangsten Mijnbouwwet

De geraamde ontvangsten op basis van de Mijnbouwwet worden bijgesteld naar aanleiding van de ontwikkelingen in de gasprijs.

Ombuigingsmaatregelen op EZK-instrumentarium (hoofdstuk XIII)

Tabel 5 Ombuigingsmaatregelen op EZK-instrumentarium (bedragen x € 1.000)						
	Artikelnummer	2023	2024	2025	2026	2027
Uitgaven						
Ombuigen BMKB-uitgaven	2			1.980	3.300	4.950
Ombuigen bijdrage aan NBTC	2			300	0	750
Ombuigen PPS-toeslag	2			900	1.500	2.250
Ombuigen TO2 (bijdrage TNO)	2			600	1.000	1.500
Ombuigen SDE ++	4			26.426	44.044	66.066
Ombuigen ICT-ontwikkelbudget	40			2.040	3.400	5.100
Ontvangsten						
Ophogen ontvangstraming High Trust	1			1.350	2.250	3.375
Ophogen ontvangstraming Rijksoctrooiwet	2			2.100	3.500	5.250
Ophogen ontvangstraming Innovatiekrediet	3			900	1.500	2.250
Subtotaal		0	0	36.596	60.494	91.491

Toelichting

Ombuigingsmaatregelen EZK-instrumentarium

Als bijdrage in de structurele rijksbrede dekkingsopgave zijn op diverse uitgaven van de EZK-begroting kortingen doorgevoerd en zijn enkele ontvangstenramingen verhoogd. De bijdrage vanuit de EZK-begroting bedraagt ruim € 120 mln p.j. vanaf 2028 en is in tabel 5 gespecificeerd. Daarnaast is ten behoeve van de rijksbrede dekkingsopgave gekort op de

loon- en prijsbijstelling voor het Nationaal Groeifonds en op de loon- en prijsbijstelling voor de middelen die op de Aanvullende Post geraamd zijn voor het op Prinsjesdag in te stellen Klimaatfonds. Het gaat daarbij om een bedrag van € 43 mln in 2023, oplopend tot € 257 mln in 2027. Na 2028 loopt deze korting op de loon- en prijsbijstelling af tot nihil in 2033 omdat de middelen voor het Nationaal Groeifonds en het Klimaatfonds niet structureel zijn. Een korting op loon- en prijsbijstelling impliceert dat de beschikbare middelen nominaal in stand blijven, maar niet (volledig) gecompenseerd worden voor inflatie.

3 Beleidsartikelen

3.1 Beleidsartikel 1 Goed functionerende economie en markten

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid art. 1 Goed functionerende economie en markten (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- groting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	304.412	0	304.412	72.160	376.572	36.317	36.834	- 966	1.683
Uitgaven	340.794	0	340.794	- 12.010	328.784	- 19.144	- 4.625	10.254	46.887
Subsidies (regelingen)	66.272	0	66.272	- 16.240	50.032	- 23.411	- 6.859	7.720	45.204
Cyber security	534		534		534				
Subsidiemaatregel telecom Caribisch Nederland	3.500		3.500		3.500				
EU-cofinanciering Digital Europe	26.800		26.800	- 1.773	25.027				
Beter aanbesteden			0	306	306				
NGF - project AiNed	29.800		29.800	- 14.773	15.027	- 23.411	- 6.859	7.720	45.204
NGF - project Nationaal Onderwijslab	5.638		5.638		5.638				
Opdrachten	32.898	0	32.898	- 6.097	26.801	0	0	0	0
Onderzoek&opdrachten	2.280		2.280	819	3.099	1.382	1.292	1.353	1.353
Beleidsvoorbereiding en evaluaties Veiligheid en Frequenties	5.681		5.681	- 2.021	3.660	- 1.382	- 1.292	- 1.353	- 1.353
Digital trust centre	3.941		3.941	- 141	3.800				
Cyber security	8.823		8.823	- 1.220	7.603				
ICT beleid	7.593		7.593	- 2.029	5.564				
CSIRT - DSP	1.040		1.040		1.040				
Nationaal Groeifonds	2.007		2.007		2.007				
Vervolgprogramma beter aangebesteden	1.533		1.533	- 1.505	28				
Bijdrage aan agentschappen	54.734	0	54.734	7.345	62.079	164	164	0	0
Bijdrage RVO.nl	13.332		13.332	7.345	20.677	164	164		
Bijdrage RDI	41.402		41.402		41.402				
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	182.702	0	182.702	2.546	185.248	4.103	2.070	2.534	1.683
Bijdrage Metrologie	11.565		11.565		11.565				
Raad voor de Accreditatie	1.060		1.060	330	1.390	70			
Bijdrage ACM	802		802		802				
Bijdrage aan het CBS	169.275		169.275	2.216	171.491	4.033	2.070	2.534	1.683
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	4.188	0	4.188	436	4.624	0	0	0	0
Bijdrage Nederlands Normalisatie Instituut	1.239		1.239		1.239				
Bijdrage aan internationale organisaties	2.949		2.949	436	3.385				

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletioire begroting (4)	Stand 1° suppletioire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Ontvangsten	31.934	0	31.934	10.000	41.934	10.000	11.350	12.250	13.375
Ontvangsten ACM	162		162		162				
Ontvangsten High Trust	30.200		30.200	10.000	40.200	10.000	11.350	12.250	13.375
Diverse ontvangsten	1.572		1.572		1.572				

Tabel 7 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, moties, amendementen en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletioire begroting (4)	Stand 1° suppletioire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027		
Verplichtingen	304.412	0	304.412	72.160	376.572	36.317	36.834	- 966	1.683		
waarvan garantieverplichtingen											
waarvan overige verplichtingen			304.412		304.412	72.160	376.572	36.317	36.834	- 966	1.683

Budgetflexibiliteit

Het percentage juridisch verplicht en bestuurlijk gebonden is 99%. Dit is ongeveer 1% hoger dan bij de ontwerpbegroting 2022. Dit heeft te maken met reeds aangegane verplichtingen bij onder andere de onderzoeksbudgetten.

Toelichting

Verplichtingen

De verhoging van het verplichtingbudget met € 72,2 mln wordt voornamelijk veroorzaakt door een verplichtingschuif van € 10,5 mln bij de subsidiemaatregel Telecom Caribisch Nederland. In 2023 wordt de verplichting voor deze subsidie meerjarig aangegaan. Verder is de eindejaarsmarge voor NGF-project AiNed van in totaal € 131,9 mln opgevraagd waarvan € 58,3 mln wordt ingezet in 2023. Dit komt doordat het verplichtingenbudget van AiNed volledig op 2022 stond terwijl de verplichtingen over verschillende jaren aangegaan wordt.

Uitgaven

Subsidies

NGF-project AiNed

Bij het NGF-project AiNed is er sprake van een kasschuif waarbij het budget in 2023 met € 14,7 mln wordt verlaagd. De uitgaven voor dit project worden met name in latere jaren (t/m 2027) verwacht.

Bijdrage Baten-Lastendiensten

Bijdrage RVO.nl

Voor de opdracht aan RVO voor het jaar 2023 heeft er een overheveling van middelen plaatsgevonden voor onder meer de uitvoering van de subsidieregeling van het Nationaal Groeifonds, het EU-programma Digital Europe en de subsidieregeling Beter aanbesteden.

Ontvangsten

Ontvangsten High Trust

Op basis van een oplopende trend van de High Trust boete-ontvangsten wordt de raming met € 10 mln verhoogd.

3.2 Beleidsartikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaarts groei

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid art. 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaarts groei (Eerste supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	3.876.152	1.856.794	5.732.946	- 68.429	5.664.517	- 270.859	- 6.983	16.052	- 78.242
Uitgaven	2.708.363	1.714.398	4.422.761	- 1.073.486	3.349.275	- 135.483	- 1.649	33.487	- 4.435
Subsidies (regelingen)	1.449.653	1.676.273	3.125.926	- 1.153.663	1.972.263	- 183.349	- 52.775	7.291	- 11.765
MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	22.251		22.251	- 17.282	4.969	- 9.868	- 9.868		
Eurostars	21.252		21.252		21.252				
Bevorderen ondernemerschap	21.401	- 575	20.826	- 5.880	14.946	- 168	- 835	- 721	- 721
Cofinanciering EFRO	26.477		26.477		26.477				
Bijdrage aan ROM's	9.870		9.870		9.870				
Verduurzaming industrie	66.609		66.609	- 7.704	58.905	- 12.602	- 5.685	- 5.368	- 1.775
Startup beleid	13.333		13.333	- 753	12.580	6.350	4.900	2.100	
Urgendamaatregelen Industrie	11.700		11.700	- 6.500	5.200	- 800			
Invest-NI	11.090		11.090		11.090				
Tegemoetkoming vaste lasten	300.000		300.000	- 8.880	291.120				
Europees Defensie Fonds cofinanciering	10.620		10.620	- 345	10.275				
Tegemoetkoming vaste lasten Startersregeling			0	4.000	4.000				
Infrastructuur duurzame industrie (PIDI)			0	1.200	1.200				
Herstructurering winkelgebieden	24.800		24.800	- 8.762	16.038	- 3.500	- 4.000	- 14.200	11.100
R&D mobiliteitssectoren	37.500		37.500	- 3.652	33.848	- 4.400	15.400	- 2.300	
SEG			0	9.592	9.592				
NGF - project Groenvermogen van de Nederlandse economie	268.179		268.179	48.214	316.393	68.737	- 225	- 439	
NGF - project Health-RI	12.000		12.000		12.000	12.000	11.000	11.000	8.000
NGF - project RegMed XB	9.783		9.783	- 2.672	7.111	4.015	4.016		
NGF - project QuantumDeltaNL	80.900		80.900	24.607	105.507	20.518	- 25.387	20.072	- 17.865
NGF - project Oncode-PACT	60.000		60.000	5.926	65.926	- 37	- 125		
NGF - project Circulaire Plastics	48.970		48.970	30.320	79.290	- 11.990	1.170	- 15.000	- 5.000
NGF - project NXTGEN HIGH TECH	150.000		150.000	- 7.452	142.548	- 9.780	- 8.289	- 6.853	- 5.504
NGF - project PhotonDelta		84.948	84.948	- 9.829	75.119	- 17.824	- 34.847		
NGF - project Opschaling PPS beroepsonderwijs		42.900	42.900	- 1.400	41.500				
IPCEI Cloudinfrastructuur en services	29.951		29.951	- 19.568	10.383			19.000	
IPCEI Micro elektronica	79.951		79.951	- 76.952	2.999	76.000			

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletioire begroting (4)	Stand 1° suppletioire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Aanvullende tegemoetkoming evenementen			0	1.454	1.454				
Investeringen									
Verduurzaming Industrie - Klimaatfonds	50.000		50.000	- 9.934	40.066				
EuroHPC	5.000		5.000		5.000				
EuroQCI	5.000		5.000		5.000				
Tegemoetkoming Energiekosten		1.400.000	1.400.000	- 900.000	500.000	- 300.000			
Brexit Adjustment Reserve	62.200	149.000	211.200	- 191.411	19.789				
Overig	10.816		10.816		10.816				
Leningen	100.000	0	100.000	60.000	160.000	0	0	0	0
Oredits	100.000		100.000		100.000				
NGF project PhotonDelta leningen	0		0	60.000	60.000				
Garanties	112.195	0	112.195	0	112.195	0	- 1.980	- 3.300	- 4.950
BMKB	40.328		40.328		40.328		- 1.980	- 3.300	- 4.950
BMKB groen	1.900		1.900		1.900				
Groeifaciliteit	8.222		8.222		8.222				
Garantie Ondernemersfinanciering	11.745		11.745		11.745				
Garantie Ondernemersfinanciering Corona	50.000		50.000		50.000				
Opdrachten	11.627	0	11.627	4.520	16.147	3.831	3.231	539	450
Onderzoek en opdrachten	4.138		4.138	1.798	5.936	800	200	214	125
Caribisch Nederland	1.093		1.093	- 284	809				
Regeldruk	4.136		4.136		4.136				
Budget Samenwerking regio	915		915	- 25	890				
Small Business Innovation Research	1.345		1.345		1.345				
Stikstofaanpask piekbelasters industrie	0		0	3.031	3.031	3.031	3.031	325	325
Bijdrage aan agentschappen	113.421	38.700	152.121	23.097	175.218	4.708	3.708	3.608	3.040
Bijdrage RVO.nl	112.716	38.700	151.416	23.097	174.513	4.708	3.708	3.608	3.040
Bijdrage RDI	705		705		705				
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	357.882	0	357.882	39.927	397.809	5.973	954	- 950	- 1.500
Bijdrage aan TNO	189.901		189.901	32.012	221.913	3.433	- 46	- 950	- 1.500
Kamer van Koophandel	141.563		141.563	7.932	149.495	2.540	1.000		
Bijdrage aan NWO-TTW	26.418		26.418	- 17	26.401				
Bijdrage aan medeoverheden	20.064	0	20.064	17.282	37.346	9.868	9.868	0	0
MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	20.064		20.064	17.282	37.346	9.868	9.868		
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	543.521	- 575	542.946	- 64.649	478.297	23.486	35.345	26.299	10.290
Internationaal Innoveren	60.646		60.646	- 289	60.357				
PPS toeslag	214.991		214.991	1.714	216.705		- 900	- 1.500	- 2.250

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletioire begroting (4)	Stand 1° suppletioire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
TO ₂ (excl. TNO)	57.008		57.008	956	57.964	250	250		
Topsectoren overig	96.712		96.712	- 82.849	13.863	- 25.814	- 80.814	- 34.874	- 87.534
Ruimtevaart (ESA)	75.922		75.922	3.000	78.922	2.000	2.500	2.500	0
Bijdrage NBTC	9.525		9.525	270	9.795		- 300		- 750
Overige bijdragen aan organisaties	4.887		4.887	451	5.338				
Economische ontwikkeling en technologie	7.206	- 575	6.631	- 4.680	1.951	- 4.680	- 4.680	- 4.680	- 4.680
EU-cofinanciering JTF	16.624		16.624	2.376	19.000				
Faciliteiten toegepast onderzoek TO2 en RKI	0		0	7.000	7.000	42.000	111.000	58.000	100.000
NGF project NXTGEN Ruimtevaart	0		0	7.402	7.402	9.730	8.289	6.853	5.504
Ontvangsten	576.949	0	576.949	- 215.000	361.949	150.000	- 62.900	3.500	5.250
Luchtvaartkredietfaciliteit	1.809		1.809		1.809				
Rijksoctrooiwet	47.041		47.041		47.041		2.100	3.500	5.250
Eurostars	4.250		4.250		4.250				
F-35	10.576		10.576		10.576				
Diverse ontvangsten	1.240		1.240		1.240				
Bedrijfssteun	43.033		43.033		43.033				
Tegemoetkoming vaste lasten	200.000		200.000		200.000				
BMKB	28.000		28.000		28.000				
BMKB groen	5.000		5.000		5.000				
Groeifaciliteit	8.000		8.000		8.000				
Garantie Ondernemingsfinanciering	13.000		13.000		13.000				
Tegemoetkoming Energiekosten	0		0		0	150.000			
Brexit Adjustment Reserve	215.000		215.000	- 215.000	0		- 65.000		

Tabel 9 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletioire begroting (4)	Stand 1° suppletioire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	3.876.152	1.856.794	5.732.946	- 68.429	5.664.517	- 270.859	- 6.983	16.052	- 78.242
waarvan garantieverplichtingen	1.250.000		1.250.000		1.250.000				
waarvan overige verplichtingen	2.626.152	1.856.794	4.482.946	- 68.429	4.414.517	- 270.859	- 6.983	16.052	- 78.242

Budgetflexibiliteit

Het percentage juridische verplichte deel is 53%. Dit is veel lager dan bij de ontwerpbegroting 2023 en heeft te maken met aanvullende budgetten die zijn toekend voor o.a. Tegemoetkoming Energiekosten en NGF-projecten waarvoor nog geen juridische verplichtingen zijn aangegaan.

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget in 2023 is verlaagd met € 68,5 mln. Dit is het saldo van met name de volgende mutaties:

- Op initiatief van de Raad van de Europese Unie is tijdens de REPowerEU-onderhandelingen in de BAR-verordening de mogelijkheid opgenomen om BAR-middelen te kunnen overhevelen naar de Herstel- en Veerkracht Faciliteit (HVF). De Managementautoriteit (hierna: MA) heeft daarom – met instemming van de minister van Financiën - op 28 februari jl. de Europese Commissie formeel geïnformeerd over haar intentie € 280 mln van de middelen die via de BAR aan Nederland zijn gealloceerd, beschikbaar te stellen voor het REPowerEU-hoofdstuk van de Nederlandse HVF. De mutaties hebben betrekking op de overheveling van de niet-bestede BAR-middelen in 2022 naar 2023 en naar het programma REPowerEU.
- Verhoging van € 119,0 mln voor het NGF-project Groenvermogen van de Nederlandse economie. Conform besluitvorming van de Adviescommissie NGF in maart 2023 is een gedeelte van de eerdere reservering voor dit project omgezet naar een definitieve toekenning voor een bedrag van € 119,0 mln. Daarnaast worden de niet bestede middelen uit 2022 (€ 13,4 mln) weer ingezet voor 2023.
- Verhoging van € 69,4 voor IPCEI Cloudinfrastructuur en services. Vanwege vertraging in het Europese notificatie traject zijn de verplichtingen niet in 2022 aangegaan en wordt het budget weer beschikbaar gesteld voor 2023.
- Verhoging van € 32,9 mln voor MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) op bijdrage aan mede-overheden. Dit betreft de overheveling voor de MIT-middelen 2023 die via een SPUK zullen worden uitgekeerd aan de provincies. De dekking komt uit de subsidieregeling MIT.
- Verhoging van € 229,0 mln voor IPCEI Micro electronica. Vanwege vertraging in het Europese notificatietraject heeft beschikking van projecten niet in 2022 plaats kunnen vinden. De middelen zijn wel juridisch verplicht. De verwachting is dat de projecten in 2023 wel kunnen worden beschikt.
- Verlaging van € 900,0 mln van de kostenraming van de regeling Tegemoetkoming Energiekosten energie-intensief mkb (TEK). De verlaging van de kostenraming voor 2024 betreft € 300 mln.
- Verhoging van € 105,5 mln voor Ruimtevaart (ESA). Tijdens de ministeriële conferentie 2022 heeft EZK ingeschreven voor verschillende optionele programma's. Om deze verplichtingen hiervoor aan te gaan is extra verplichtingenbudget nodig. De middelen komen uit latere jaren binnen het ruimtevaartbudget en € 41,5 mln uit het NGF-project NXTGEN HIGHTECH (zie laatste bullit).
- € 140,0 mln voor Faciliteiten toegepast onderzoek TO2 en RKI betreft een verschuiving tussen instrumenten op dit beleidsartikel. Het budget staat sinds 2022 op het instrument Innovatie programma's algemeen, maar wordt nu overgeheveld en naar voren gehaald op het daarvoor bestemde instrument.
- € 60,0 mln voor het NGF-project PhotonDelta betreft een verschuiving van subsidies naar leningen i.v.m. een lening aan SMART Photonics. Dit is conform het kabinetsbesluit o.b.v. het advies van de Adviescommissie NGF.
- De verplichting aan de Kamer van Koophandel kon vanwege de eindejaarsdrukke niet vastgelegd worden in 2022. Het budget van € 137,4 mln wordt voor 2023 weer aan de begroting toegevoegd.

- Uit het NGF-project NXTGEN HIGHTECH wordt € 41,5 mln beschikbaar gesteld voor ruimtevaart onder Bijdragen aan internationale organisaties.

Uitgaven

Subsidies

MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)

Deze mutatie betreft de overheveling van de kasmiddelen voor de MIT 2023 die via een specifieke uitkering (SPUK) zullen worden uitgekeerd aan de provincies voor de regionale MIT-regeling van in totaal € 32,9 mln. Deze middelen worden de komende drie jaar uitbetaald.

Verduurzaming Industrie

De verlaging van het uitgavenbudget van in totaal € 33,1 mln is voornamelijk het gevolg van overheveling van beleidsbudget en uitvoeringskosten voor de DEI+ regeling voor de industrie naar artikel 4 van de EZK-begroting en overheveling van uitvoeringsbudget voor beleids- en bedrijvenondersteuning en monitoring programma Verduurzaming Industrie en uitvoeringskosten.

Startup beleid

Dit betreft een vervolgsubsidie voor Techleap.nl voor de periode september 2023 tot september 2026, voor een totaal bedrag van € 15,0 mln. De dekking hiervoor is afkomstig van Q4C (artikel 3). Middels een kasschuif zijn de begrote middelen in het juiste kasritme gezet.

Tegemoetkoming Energielasten

Dit betreft actualisatie van de kostenraming van de regeling Tegemoetkoming energiekosten energie-intensief mkb (TEK) op basis van CPB-raming (CEP) van maart 2023. Het budget wordt in totaal met € 1,2 mld verlaagd.

IPCEI Cloudinfrastructuur en Services

Vanwege vertraging in het prenotificatietraject van de Europese commissie kunnen projecten pas dit jaar worden beschikt. Daardoor loopt de uitfinanciering ook vertraging op. Middels deze kasschuif (€ 19,0 mln van 2023 naar 2026) worden de begrote middelen in het juiste kasritme gezet.

IPCEI Micro electronica

Vanwege vertraging in het prenotificatietraject van de Europese commissie kunnen projecten pas dit jaar worden beschikt. Daardoor loopt de uitfinanciering ook vertraging op. Middels deze kasschuif (€ 76,0 mln van 2023 naar 2024) worden de begrote middelen in het juiste kasritme gezet.

Herstructurering winkelgebieden

Dit betreft actualisatie van het kasbudget vanwege aanpassing van de regeling. Deze aanpassing betreft verlening door middel van vier jaarlijkse tranches in plaats van verlening in ieder jaar van de regeling.

R&D mobiliteitssectoren

Dit betreft actualisatie van het kasbudget in de jaren 2023 tot en met 2026, op basis van actuele inzichten in het ritme van de uitbetalingen. Hierin is meegenomen een bedrag van € 5,1 mln dat in 2022 niet tot uitbetaling is gekomen.

NGF-project NXTGEN HIGH TECH

Een deel (in totaal € 41,6 mln) van dit NGF project zal via Netherlands Space Office worden uitgevoerd onder bijdrage aan organisaties.

NGF-project Health-RI

Dit betreft de toekenning van de 2e tranche NGF-middelen voor Health-RI. Het gaat om in totaal € 47,0 mln.

NGF-project Circulaire Plastics

Ten behoeve van het NGF-project Circulaire Plastics NL wordt het kasritme gewijzigd. Het consortium zal in 2023 (€ 30,3 mln) meer kasmiddelen besteden dan eerder begroot.

NGF project Groenvermogen van de Nederlandse economie

De ophoging van het kasbudget voor het NGF-project GroenvermogenNL (in totaal € 119,0) is te verklaren door de gedeeltelijke omzetting van een eerdere reservering voor dit project op de NGF begroting naar een toekenning op de EZK begroting. Daarnaast heeft een verrekening plaatsgevonden van een kleine overschrijding van het budget in 2022 met het beschikbare budget voor 2023.

NGF-project QuantumDeltaNL

Dit betreft actualisatie van het kasbudget in de jaren 2023 tot en met 2027, op basis van actuele inzichten in het ritme van de bestedingen. Hierbij is meegenomen het bedrag dat in 2022 niet is uitbetaald (€ 21,9 mln), dat voornamelijk betrekking heeft op vertraging in de ontwikkeling van HouseOfQuantum.

Brexit Adjustment Reserve

De EU heeft geld beschikbaar gesteld om bedrijven die op een negatieve manier zijn geraakt door de Brexit te ondersteunen door middel van de Brexit Adjustment Reserve (BAR). Door tegenvallende interesse heeft de BAR-regeling te maken gehad met forse onderuitputting, voornamelijk in het bedrijfslevensspoor. Hierdoor treedt er aanzienlijke onderuitputting op op het verplichtingen- en kasbudget. De mutatie betreft dan ook de overheveling van de in 2022 niet-bestede BAR-middelen naar 2023. Daarnaast is er € 280 mln van de BAR-middelen overgeheveld naar het programma REPowerEU.

Leningen

NGF-project PhotonDelta

Dit betreft € 60,0 mln als onderdeel van het NGF-project PhotonDelta dat wordt verstrekt als lening aan het bedrijf Smart Photonics, conform advies van de Adviescommissie NGF.

Bijdrage aan agentschappen

Bijdrage RVO.nl

Dit betreft verhoging van de bijdrage aan RVO in verband met de jaarlijkse opdracht van DG Bedrijfsleven & Innovatie aan RVO.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Bijdrage aan TNO

Het budget voor TNO wordt verhoogd met € 32,0 mln in verband met diverse overboekingen van andere departementen voor door TNO uit te voeren projecten.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Topsectoren overig / Faciliteiten toegepast onderzoek TO2 en RKI

De mutatie betreft de overheveling van de middelen voor Faciliteiten toegepast onderzoek TO2 en RKI naar een eigen instrument. Deze middelen zijn afkomstig van OCW en zijn vorig jaar tijdelijk op «Topsectoren overig» gezet.

Toelichting op de Begrotingsreserves

De begrotingsreserves zijn bedoeld om inkomsten uit premies en uitgaven voor schades, die over de jaren kunnen fluctueren, te verevenen. De reserve dient als buffer voor uitgaven door EZK in geval bedrijven niet aan hun terugbetalingsverplichtingen kunnen voldoen inzake leningen bij financieringsinstellingen waarop EZK een borgstelling heeft afgegeven.

Er zijn begrotingsreserves voor de Borgstelling mkb-kredieten (BMKB, inclusief BMKB-C), de BMKB groen, de Garantie Ondernemingsfinanciering (GO, inclusief de GO-C), de Groeifaciliteit (GF), de Garantie MKB-financiering en Klein Krediet Corona (KKC). De GO, GF, KKC en Garanties MKB-financiering betreffen kostendekkende garanties, waarvan de te realiseren premieontvangsten naar verwachting toereikend zijn voor het afdekken van eventuele verliesdeclaraties. Ultimo begrotingsjaar wordt op basis van de gerealiseerde ontvangsten en uitgaven vastgesteld of een onttrekking of storting dient plaats te vinden.

**Tabel 10 Begrotingsreserve Borgstelling MKB-kredieten (BMKB)
(bedragen x € 1 mln)**

Stand 1/1/2023	218,8
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	218,8

De begrotingsreserve van de BMKB bestaat uit een begrotingsreserve voor de reguliere BMKB en de BMKB-C. Vooralsnog is geen storting in de reserve BMKB geraamd. Aan het eind van 2023 zal op basis van de gerealiseerde ontvangsten en de schadedeclaraties de storting of onttrekking aan de reserve BMKB worden vastgesteld.

**Tabel 11 Begrotingsreserve Borgstelling MKB-kredieten groen (BMKB
groen) (bedragen x € 1 mln)**

Stand 1/1/2023	16,2
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	16,2

De begrotingsreserve van de BMKB groen is in 2022 aangemaakt als aparte reserve voor het groene luik onder de BMKB. Vooralsnog is geen storting in de reserve BMKB groen geraamd. Aan het eind van 2023 zal op basis van de gerealiseerde ontvangsten en de schadedeclaraties de storting of onttrekking aan de reserve BMKB groen worden vastgesteld.

Tabel 12 Begrotingsreserve Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	207,9
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	207,9

De begrotingsreserve van de GO bestaat uit een begrotingsreserve voor de reguliere GO en de GO-C. Vooralsnog is geen storting in de reserve GO geraamd. Aan het eind van 2023 zal op basis van de gerealiseerde ontvangsten en de schadedeclaraties de storting of onttrekking aan de reserve GO worden vastgesteld.

Tabel 13 Begrotingsreserve Groeifaciliteit (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	66,8
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	66,8

Vooralsnog is geen storting in de reserve Groeifaciliteit geraamd. Aan het eind van 2023 zal op basis van de gerealiseerde ontvangsten en de schadedeclaraties de storting of onttrekking aan de reserve Groeifaciliteit worden vastgesteld.

Tabel 14 Begrotingsreserve Garantie MKB-financiering (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	21,8
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	21,8

Vooralsnog is geen storting in de reserve Garantie MKB-financiering geraamd. Aan het eind van 2023 zal op basis van de gerealiseerde ontvangsten en de schadedeclaraties de storting of onttrekking aan de reserve Garantie MKB-financiering worden vastgesteld.

Tabel 15 Begrotingsreserve Klein Krediet Corona (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	15,9
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	15,9

Vooralsnog is geen storting in de reserve Klein Krediet Corona (KKC) geraamd. Aan het eind van 2023 zal op basis van de gerealiseerde ontvangsten en de schadedeclaraties de storting of onttrekking aan de reserve KKC worden vastgesteld.

Ontvangsten

Tegemoetkoming Energiekosten

In 2024 is een raming van € 150 mln opgenomen voor terugontvangsten voor de regeling Tegemoetkoming Energiekosten energie-intensief mkb (TEK) in verband met vaststelling van de subsidie in 2024. De ontvangsten zijn geraamd op basis van het door het CPB geraamde niveau van de energieprijzen in 2023.

Brexit Adjustment Reserve

Op initiatief van de Raad van de Europese Unie is tijdens de REPowerEU-onderhandelingen in de BAR-verordening de mogelijkheid opgenomen om BAR-middelen te kunnen overhevelen naar de Herstel- en Veerkracht Faciliteit (HVF). De Managementautoriteit (hierna: MA) heeft daarom – met instemming van de minister van Financiën - op 28 februari jl. de Europese Commissie formeel geïnformeerd over haar intentie € 280 mln van de middelen die via de BAR aan Nederland zijn gealloceerd, beschikbaar te stellen voor het REPowerEU-hoofdstuk van de Nederlandse HVF. In het kader hiervan is er € 230 mln overgeheveld naar het programma REPowerEU. De overige € 50 mln stond op de Aanvullende Post. Het Ministerie van Financiën heeft dat bedrag overgeheveld naar REPowerEU. De ontvangstenraming op de EZK-begroting wordt in totaal met € 280 mln verlaagd omdat de EU-bijdrage voor Brexit niet ontvangen zal worden.

3.3 Beleidsartikel 3 Toekomstfonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 16 Budgettaire gevolgen van beleid art. 3 Toekomstfonds (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	172.014	- 1.150	170.864	123.204	294.068	9.000	9.000	9.000	9.000
Uitgaven	228.337	- 1.150	227.187	257.638	484.825	9.000	9.000	9.000	9.000
Subsidies (regelingen)	3.136	0	3.136	5.203	8.339	0	0	0	0
Smart Industry (subsidie)	158		158	520	678				
Thematisch Technology Transfer	2.978		2.978	4.683	7.661				
Leningen	216.184	- 1.150	215.034	242.316	457.350	9.000	9.000	9.000	9.000
Startups / MKB financiering									
<i>Volledig revolverend</i>									
Fund to Fund	11.266		11.266	67.497	78.763				
ROM's	9.000		9.000	19.465	28.465				
Dutch Future Fund	7.000		7.000	3.917	10.917				
Deep Tech Fund	25.000		25.000	35.000	60.000				
Fonds Alternatieve Financiering	10.000		10.000	12.157	22.157				
<i>Deels revolverend</i>									
Innovatiekrediet	51.933		51.933	15.056	66.989				
Risicokapitaal SEED	41.257	- 575	40.682	39.465	80.147				
Vroege fase / informal investors	20.497		20.497	17.420	37.917	9.000	9.000	9.000	9.000
Start ups / MKB			0		0				
Q4C	25.000	- 575	24.425	- 15000	9.425				
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek									
<i>Met vermogensbehoud</i>			0		0				
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek				5.071					
Onco research	1.170		1.170	20.775	21.945				
Smart Industry (leningen)			0	298	298				
Thematische Technology Transfer	7.061		7.061	15.650	22.711				
RegMed XB	7.000		7.000	5.545	12.545				
Bijdrage aan agentschappen	9.017	0	9.017	10.119	19.136	0	0	0	0
Bijdrage RVO.nl	9.017		9.017	10.119	19.136				
Ontvangsten	80.200	0	80.200	46.866	127.066	0	900	1.500	2.250
ROM's	30.000		30.000	- 2.834	27.166				
Fund to Fund	17.900		17.900	47.650	65.550				
DVI II	2.000		2.000	2.050	4.050				
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek			0		0				

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Thematische Technology Transfer			0		0				
Innovatiekredieten	20.000		20.000		20.000		900	1500	2250
SEED	10.300		10.300		10.300				
Ontvangsten VFF			0		0				

Tabel 17 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	172.014	- 1.150	170.864	123.204	294.068	9.000	9.000	9.000	9.000
waarvan garantieplichtingen									
waarvan overige verplichtingen	172.014	- 1.150	170.864	123.204	294.068	9.000	9.000	9.000	9.000

Budgetflexibiliteit

Het juridisch verplichte deel van de uitgaven betreft 85%. Van dit percentage is ca. 19% bestemd voor Fund to Fund. Ca. 23% is voor de Invest-NL fondsen Deep Tech Fund, Dutch Future Fund, en Fonds Alternatieve Financiering waar de komende jaren op basis van capital calls aanspraak op kan worden gedaan. Daarnaast beslaat zo'n 40% de SEED regeling, het Innovatiekrediet en de Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's). Naast het juridisch verplichte deel is 11% van de uitgaven bestuurlijk gebonden. Hiervan is € 26,5 mln van de Vroege Fase Financiering, € 9,4 mln van Q4C en € 12,5 mln van REGMED.

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget wordt met € 123,2 mln verhoogd. De 100% eindejaarsmarge van het Toekomstfonds maakt het mogelijk om de onderuitputting uit 2022 toe te voegen aan de begroting 2023. Dit betreft onder meer het Innovatiekrediet (€ 58,0 mln) vanwege onderuitputting en extra ontvangsten en RegMed XB (€ 12,5 mln) door vertraging in het ontwikkelen van de subsidiemodule. Daarnaast heeft de Seed Capital regeling ook onderuitputting en extra ontvangsten (€ 14,9 mln) en trad er bij de kapitaalverstrekking aan de Regionale Ontwikkelings Maatschappijen (€ 18,5 mln) ook onderuitputting op. Daarnaast is voor de verlenging van Techleap € 15,0 mln overgeboekt van Q4C naar artikel 2.

Uitgaven

Leningen

Fund to fund

Er is in totaal € 67,5 mln toegevoegd ten behoeve van DVI en DVI II als gevolg van minder capital calls dan geraamd. Deze middelen zijn via de eindejaarsmarge 2022 toegevoegd aan de 2023 begroting.

Deep Tech Fund

Voor het Deep Tech Fund is € 35,0 mln aan de begroting 2023 toegevoegd. Het gaat hierbij om middelen die in 2022 niet zijn besteed doordat er minder capital calls waren dan geraamd, deze middelen zijn doorgeschoven naar 2023.

Fonds Alternatieve Financiering

Voor het Fonds Alternatieve Financiering is € 12,2 mln aan de begroting 2023 toegevoegd. Het gaat hierbij om middelen die in 2022 niet zijn besteed doordat er minder capital calls waren dan geraamd, deze middelen zijn doorgeschoven naar 2023.

Innovatiekrediet

Op het budget van het Innovatiekrediet is € 15,1 mln eindejaarsmarge 2022 toegevoegd. Dit komt door extra ontvangsten op zowel de technische als de klinische projecten. Tevens waren er in 2022 meevallers op de uitgaven.

Onco Research

Op het budget van Onco research is € 20,8 mln eindejaarsmarge 2022 toegevoegd. De beschikkingen voor fase 2 worden pas vanaf 2023 uitgevoerd.

REGMED

Voor REGMED wordt via de eindejaarsmarge 2022 € 5,5 mln aan de begroting van 2023 toegevoegd. Dit komt doordat de subsidiemodule pas in 2023 wordt opengesteld.

Seed Capital

Voor de regeling Seed Capital is € 39,5 mln minder kas uitgegeven dan geraamd, de verplichtingen zijn wel aangegaan. De middelen worden via de eindejaarsmarge 2022 aan de begroting 2023 toegevoegd.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen

Voor de regeling Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) is € 19,5 mln minder uitgegeven dan geraamd, via de eindejaarsmarge 2022 zijn deze middelen aan de begroting 2023 toegevoegd.

Vroegefasefinanciering

Voor de regeling Vroegefasefinanciering is € 16,6 mln minder kas uitgegeven dan geraamd, de verplichtingen zijn wel aangegaan. De middelen worden via de eindejaarsmarge 2022 aan de begroting 2023 toegevoegd. Daarnaast is deze regeling verlengd voor de periode 2023 t/m 2027 voor een totaalbedrag van € 38,3 mln. Dekking hiervoor wordt geleverd door Seed Capital en Innovatiekrediet.

Q4C

Uit het budget voor Q4C is € 15,0 mln beschikbaar gesteld voor de verlenging van Techleap (artikel 2) voor de periode september 2023 tot september 2026.

Thematische Technology Transfer

Voor de regeling Thematische Technology Transfer is € 15,7 mln eindejaarsmarge 2022 aan de begroting van 2023 toegevoegd. De lagere besteding in 2022 komt door uitgestelde betalingen aan projecten.

Investerings in Fundamenteel en Toegepast Onderzoek

Voor investeringen in Fundamenteel en Toegepast Onderzoek is € 5,1 mln eindejaarsmarge 2022 aan de begroting van 2023 toegevoegd.

Bijdrage aan RVO

Van de bijdrage aan RVO voor de uitvoering van regelingen is € 8,1 mln eindejaarsmarge 2022 aan de begroting 2023 toegevoegd.

Ontvangsten

Fund to Fund

Doordat de ontvangsten voor Dutch Venture Initiative (DVI, Fund To Fund) € 47,7 mln lager uitvielen dan geraamd worden deze geraamde ontvangsten doorgeschoven naar 2023. Daarnaast vielen ook de ontvangsten van DVI II lager uit met € 2 mln, deze ontvangstenraming wordt ook doorgeschoven naar 2023.

3.4 Beleidsartikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 18 Budgettaire gevolgen van beleid art. 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- groting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	13.736.744	1.015.944	14.752.688	11.483.395	26.236.083	86.532	64.746	36.421	15.444
Uitgaven	6.084.453	10.429.614	16.514.067	- 7.171.941	9.342.126	- 3.053.753	- 740.558	- 105.684	86.348
Subsidies (regelingen)	5.441.611	10.064.395	15.506.006	- 7.195.773	8.310.233	- 3.062.977	- 749.297	- 115.098	76.615
Missiegedriven Onderzoek Ontwikkeling en Innovatie (MOOI)	64.334	- 100	64.234	- 157	64.077	925	525	- 172	- 205
Hernieuwbare Energietransitie (HER+)	45.540	- 100	45.440		45.440				
Energie-efficiency	2.368		2.368		2.368				
Green Deals	500		500		500				
Demonstratieregeling Klimaat- en Energie- innovatie (DEI+)	93.188		93.188	614	93.802	14.010	7.290	6.390	2.580
Subsidieregeling Duurzame Scheepsbouw (SDS)	5.296	2.300	7.596	- 4.872	2.724				
Projecten Klimaat en Energieakkoord	10.345		10.345	5.891	16.236	9.295	6.600	6.600	9000
SDE	591.000		591.000	- 365.000	226.000	- 379.000			
SDE+	2.851.461	- 234.500	2.616.961	- 1.495.230	1.121.731	- 2.669.146	- 681.142	21.193	31.052
SDE++	52.600		52.600	62.375	114.975		- 26.426	- 44.044	- 66.066
Aardwarmte	17.500		17.500		17.500				
ISDE-regeling	387.200		387.200	- 6.880	380.320				
Carbon Capture Storage (CCS)	4.580		4.580	- 1.410	3.170	- 1.716	- 1.600	- 267	
Hoge Flux Reactor	6.401		6.401		6.401				
Caribisch Nederland	10.644	12.000	22.644	1.300	23.944				
Overige subsidies	26.507		26.507	65	26.572				
Opschalingsinstrument waterstof	254.420		254.420	- 191.320	63.100	- 57.160	- 44.160	17.840	82.000
Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE)	4.000		4.000	- 2.000	2.000	- 5.000	- 8.100	- 3.909	1.739
Subsidieondersteuning verduurzaming MKB	0	15.800	15.800		15.800				
IPCEI waterstof	160.000		160.000	64.038	224.038	24.815	- 2.284	- 118.729	16.515
Vulmaatregelen gasopslag	633.250	520.500	1.153.750		1.153.750				
Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI)	12.140		12.140	- 4.167	7.973				
Schadeafhandeling mijnbouw Limburg	3.337		3.337		3.337				
Maatschappelijke Investeringsubsidie Warmtenetten (MIW)	130.000		130.000		130.000				
NGF-project NieuweWarmteNu!	75.000		75.000	- 1.585	73.415				

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023	0	9.748.495	9.748.495	- 6.118.735	3.629.760				
Tegemoetkoming blokaansluitingen	0		0	861.300	861.300				
Leningen	9.000	65.000	74.000	0	74.000	0	0	0	0
Lening EBN	9.000		9.000		9.000				
Lening InvestNL	0	65.000	65.000		65.000				
Garanties	0	175.600	175.600	0	175.600	0	0	0	0
Garantie CCS/Porthos	0	175.600	175.600		175.600				
Opdrachten	63.500	18.200	81.700	3.631	85.331	- 2.974	- 2.859	181	0
Onderzoek mijnbouwbodembeweging	3.410		3.410	- 250	3.160	- 250	- 250		
SodM onderzoek	2.500		2.500	- 583	1.917	- 309	- 194	- 19	
Uitvoeringsagenda klimaat	473		473		473				
Klimaat mondiaal	347		347	718	1.065				
Onderzoek en opdrachten	41.490	200	41.690	4.635	46.325	- 2.415	- 2.415	200	
Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)	15.280		15.280	- 889	14.391				
Energiehulp Oekraïne	0	18.000	18.000		18.000				
Bijdrage aan agentschappen	115.371	2.523	117.894	24.551	142.445	8.933	9.033	9.233	9.733
Bijdrage RVO.nl	89.611	2.523	92.134	23.360	115.494	1.433	1.433	1.433	1.433
Bijdrage Agentschap Telecom	7.492		7.492	- 2.450	5.042				
Bijdrage NEa	13.030		13.030	4.210	17.240	7.500	7.600	7.800	8.300
Bijdrage KNMI	1.430		1.430	115	1.545				
Bijdrage NVWA	914		914		914				
Bijdrage RIVM	1.061		1.061	- 1.054	7				
Bijdrage RWS	1.833		1.833	370	2.203				
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	146.393	0	146.393	6.114	152.507	3.265	2.565	0	0
Doorsluit COVA-heffing	111.000		111.000		111.000				
TNO kerndepartement	33.602		33.602	6.114	39.716	3.265	2.565		
TNO SodM	1.791		1.791		1.791				
Bijdrage aan medeoverheden	295.804	103.896	399.700	- 11.852	387.848	0	0	0	0
Uitkoopregeling	0		0	500	500				
Regeling toezicht energiebesparingsplicht	13.200		13.200	- 352	12.848				
Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden	282.604	103.896	386.500	- 12.000	374.500				
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	12.774	0	12.774	1.388	14.162	0	0	0	0
Nuclear Research Group (NRG)	7.930		7.930	- 160	7.770				
Internationale contributies	1.681		1.681	548	2.229				
PBL Rekenmeesterfunctie	2.156		2.156		2.156				
ILT handhaving F-gassen	1.007		1.007	1000	2.007				

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Ontvangsten	4.505.077	21.900	4.526.977	69.835	4.596.812	150.000	380.000	480.000	380.000
Ontvangsten COVA	111.000		111.000		111.000				
Opbrengst heffing ODE (SDE ++)	225.000		225.000		225.000				
Ontvangsten zoutwinning	2.511		2.511		2.511				
Onttrekking reserve duurzame energie en klimaattransitie	454.186		454.186		454.186				
ETS-ontvangsten	1.400.000		1.400.000		1.400.000	150.000	250.000	350.000	250.000
Diverse ontvangsten	12.380	21.900	34.280	6.335	40.615				
Ontvangsten WOZ	0		0	63.500	63.500				
Heffing gasleveringszekerheid	0		0		0		130.000	130.000	130.000
Ontvangsten lening EBN Bergermeer	2.300.000		2.300.000		2.300.000				

Tabel 19 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	13.736.744	1.015.944	14.752.688	11.483.395	26.236.083	86.532	64.746	36.421	15.444
waarvan garantieplichtingen	44.200	153.700	197.900		197.900				
waarvan overige verplichtingen	13.692.544	862.244	14.554.788	11.483.395	26.038.183	86.532	64.746	36.421	15.444

Budgetflexibiliteit

De oorspronkelijke budgetflexibiliteit in de Ontwerpbegroting 2023 was ongeveer 24%, ofwel 76% van het beschikbare kasbudget was al juridisch verplicht en het restant was bestuurlijk gebonden. Van het budget van € 9,34 mld dat resteert nadat alle wijzigingen van de ISB's en de 1e suppletoire begroting verwerkt zijn is naar schatting € 4,85 mld (52%) juridisch verplicht, het overige budget is bestuurlijk gebonden.

Na de Ontwerpbegroting is via Incidentele Suppletoire begrotingen in totaal ruim € 10,4 mld aan artikel 4 toegevoegd. Bij 1e suppletoire begroting wordt vervolgens het beschikbare kasbudget per saldo met € 7,2 mld verlaagd. Met name op de middelen die bij ISB toegevoegd zijn voor het Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023 (€ 9,75 mld) vindt bij 1e suppletoire begroting een correctie plaats van € 6,12 mld: het restantbudget van € 3,63 mld is juridisch verplicht. Bij 1e suppletoire wet wordt het voor de SDE en de SDE+ beschikbare kasbudget met € 1,86 mld verlaagd: het restantbudget is vanwege de gestegen energieprijzen slechts voor een klein deel juridisch verplicht, het restant is bestuurlijk gebonden. Tegenover deze verlagingen staat een verhoging van het budget voor de regeling tegemoetkoming blokaansluitingen van € 0,86 mld: deze middelen zijn nog niet juridisch verplicht, maar wel bestuurlijk gebonden. Bij ISB is voor de vulmaatregelen gasopslag (seizoen 2023-2024) € 520,5 mln en voor de garantstelling voor het Porthos-project € 175,6 mln aan budget toegevoegd: ook deze budgetten zijn nog niet juridisch verplicht, maar wel bestuurlijk gebonden.

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget 2023 wordt per saldo met € 11,5 mld opgehoogd. De belangrijkste ophogingen (groter dan € 10 mln) zijn de volgende:

- Voor het Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023 zijn er in 2022 minder verplichtingen aangegaan dan oorspronkelijk werd verwacht. De verplichtingen schuiven daarmee door naar 2023: het verplichtingenbudget wordt hiervoor met € 6,7 mld opgehoogd.
- Het verplichtingenbudget van de SDE++-regeling wordt per saldo met € 2,5 mld verhoogd. € 3 mld wordt aan het SDE++-budget toegevoegd om de ophoging van het subsidieplafond voor 2023 van € 5 mld naar € 8 mld te financieren. Daartegenover staat een verlaging van € 500 mln die wordt overgeheveld naar het ministerie van Financiën om de kapitaalversterking van Stedin te financieren.
- Om ook huishoudens met een blokaansluiting in 2023 een passende tegemoetkoming te bieden in de door hen gemaakte energiekosten is de Tijdelijke Tegemoetkoming Blokaansluitingen (TTB) opengesteld. Hiervoor wordt € 861,3 mln aan de EZK-begroting toegevoegd. Zie voor een uitgebreide toelichting bij de Uitgaven.
- Omdat de subsidie aan Gasunie voor het aanleggen van de waterstofbackbone is uitgesteld naar 2023, wordt het niet-gebruikte verplichtingenbudget van 2022 (€ 750 mln) aan het budget voor 2023 toegevoegd.
- De in 2022 aan de EZK-begroting toegevoegde Klimaatfondsmiddelen (€ 600 mln) voor golf 3 van de Important Projects of Common European Interest op het gebied van waterstof (IPCEI Waterstof) zijn niet tot verplichting gekomen en worden daarom doorgeschoven en toegevoegd aan de begroting 2023.
- € 51,6 mln aan ongebruikte Klimaatfondsmiddelen 2022 (verplichtingenbudget) voor de Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER) wordt doorgeschoven naar 2023.
- € 42,4 mln wordt toegevoegd aan het budget van de Demonstratieregeling Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+). Vanuit artikel 2 is € 33,6 mln toegevoegd voor de openstelling van de DEI+-Industrie en vanuit de begroting van BZK is € 9 mln overgeheveld als bijdrage aan de DEI+-Aardgasloze wijken.
- € 23,4 mln wordt toegevoegd aan het RVO-uitvoeringsbudget ter financiering van de tekorten ontstaan door de intensievere inzet van RVO op het gebied van de uitvoering van klimaat- en energieregelingen. Zie voor een uitgebreide toelichting bij Uitgaven.
- € 12 mln wordt overgeheveld naar het Provinciefonds, het Gemeentefonds en het BTW-Compensatiefonds als ondersteuning van decentrale overheden bij het proces van het opstellen en uitvoeren van Regionale Energie Strategieën (RES'en) in 2023.

Uitgaven

Het uitgavenbudget wordt per saldo met € 7,2 mld verlaagd. Dit wordt voornamelijk verklaard door de volgende mutaties (groter dan € 10 mln).

Subsidies

Demonstratieregeling energie- en klimaatinnovatie (DEI+)

De verhoging van het DEI+-budget in de jaren 2024 tot en met 2027 hangt samen met de bovengenoemde bijdragen vanuit artikel 2 (DEI+-Industrie) en vanuit de begroting van het ministerie van BZK (DEI+-Aardgasloze wijken).

SDE

De sterk gestegen energieprijzen hebben ertoe geleid dat er de komende jaren vrijwel geen subsidievoorschotten zullen worden verstrekt op de SDE-, SDE+- en de SDE++-regelingen. Hierdoor ontstaat er veel ruimte binnen de SDE-middelen. Deze ruimte wordt voor in totaal € 744 mln (waarvan € 365 mln in 2023) ingezet ter dekking van de kosten van de energiemaatregelen die het kabinet genomen heeft (onder andere het prijsplafond).

SDE+

Ook op de SDE+-middelen is door de gestegen energieprijzen ruimte ontstaan. Deze middelen worden daarom over de periode 2023-2025 met in totaal € 4,8 mld verlaagd, waarvan € 1,5 mld betrekking heeft op 2023. Een deel van de verlaging (€ 4,3 mld, waarvan € 0,9 mld in 2023) wordt ingezet ter dekking van de kosten van de energiemaatregelen. € 500 mln wordt in 2023 overgeheveld naar het ministerie van Financiën om de kapitaalversterking van Stedin te financieren. Ook vindt er in 2023 een verschuiving van € 62,4 mln naar het SDE++-budget plaats ter dekking van het tekort op de financiering van de statistische overdracht aan Denemarken, dat is ontstaan doordat een betaling die was voorzien in 2022 is doorgeschoven naar 2023. Tenslotte wordt in totaal € 127 mln (waarvan € 63,5 mln al in 2022 gerealiseerd) aan opbrengsten van de tenders Wind op Zee voor de kavels 6 en 7 van windpark Hollandse Kust (West) aan het SDE+-budget toegevoegd: deze middelen worden voor het grootste deel naar de jaren 2024 e.v. geschoven, omdat de inpassingskosten gerelateerd aan de aanleg van nieuwe windparken op zee die de betrokken departementen moeten maken vooral in die latere jaren vallen.

SDE++

Het SDE++-budget 2023 wordt met € 62,4 mln opgehoogd vanuit de SDE+-middelen ter dekking van het tekort op de financiering van de statistische overdracht aan Denemarken.

Opschalingsinstrument waterstof

Op de middelen voor realisatie van de waterstofbackbone door GasUnie wordt een kasschuif doorgevoerd van 2023, 2024 en 2025 naar latere jaren, dit om de beschikbare middelen in lijn te brengen met de verwachte bevoorschotting aan GasUnie op basis van de ingediende subsidieaanvraag, het uitrolplan en daarbij geleverde meerjarenbegroting.

IPCEI Waterstof

Nu de beschikkingen voor IPCEI Waterstof golf 2 (waterstofproductie door elektrolyse) afgegeven zijn, is er meer zicht op de verwachte uitfinanciering van deze beschikkingen. Met een kasschuif wordt het benodigde kasbudget vanuit de jaren 2025 en 2026 in de jaren 2023, 2024, 2027 en 2028 geplaatst.

Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023

Omdat de energieprijzen sinds het begin van 2023 een sterk dalende trend vertonen, is de verwachting dat de kosten gemoeid met het prijsplafond energie voor kleinverbruikers in 2023 sterk zullen dalen. Daarom wordt het (kas)budget met een bedrag van € 6.119 mln naar beneden bijgesteld.

Tegemoetkoming blokaansluitingen

De ongekende prijsstijgingen in de energiemarkt hebben ertoe geleid dat de betaalbaarheid van energie zwaar onder druk is komen te staan. Het kabinet heeft om deze reden voor 2023 een prijsplafond ingesteld voor individuele kleinverbruikersaansluitingen voor warmte, gas en elektriciteit. Maar dit prijsplafond geldt niet of in onvoldoende mate voor de circa 700.000 huishoudens met een blokaansluiting. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om huurders van woningbouwcorporaties of particuliere verhuurders, eigenaarbewoners in een Vereniging van Eigenaren (VvE), cliënten van woonzorginitiatieven en studenten. Om ook deze huishoudens in 2023 een passende tegemoetkoming te bieden in de door hen gemaakte energiekosten is de Tijdelijke Tegemoetkoming Blokaansluitingen (TTB) opgesteld. De TTB is een subsidieregeling die werkt met een forfaitaire tegemoetkoming voor zelfstandige en onzelfstandige wooneenheden achter een blokaansluiting voor elektriciteit of warmte. Om deze huishoudens tegemoet te komen is er € 861,3 mln. aan de EZK-begroting toegevoegd.

Bijdrage aan agentschappen

Bijdrage aan RVO.nl

Aan het uitvoeringsbudget van RVO.nl wordt in totaal € 23,4 mln toegevoegd. Dit aanvullende budget is afkomstig van verschillende bronnen:

- Om de hogere uitvoeringskosten gemoeid met de uitvoering van diverse subsidieregelingen (SDE+, SDE++, ISDE, Regeling toezicht energiebesparingsplicht) te dekken wordt € 8,7 mln vanuit de beleidsbudgetten toegevoegd.
- In totaal € 1,4 mln aan uitvoeringsbudgetten wordt vanuit artikel 2 en de begroting van het ministerie van BZK toegevoegd voor respectievelijk de uitvoering van de TSE-Industrie en de DEI+-Industrie (artikel 2) en de DEI+-Aardgasloze wijken en TSE-Gebouwde Omgeving (BZK).
- RVO.nl betaalt € 8,1 mln terug aan teveel betaalde bevoorschotting op de uitvoeringskosten 2022.
- Ook op de uitvoering door RVO.nl van Klimaatfondsbudgetten (Wind op Zee, Opwek Energie Rijksgronden) is sprake van een tekort (€ 1,5 mln) dat gedekt wordt uit de relevante Klimaatfonds-beleidsbudgetten.
- Daarnaast schuift het uitvoeringsbudget 2022 dat vanuit het Klimaatfonds gefinancierd was maar niet gebruikt is door naar 2023 (€ 2 mln).
- Tenslotte wordt € 1,6 mln aan door RVO.nl te maken uitvoeringskosten voor het NGF-project NieuweWarmteNu! gedekt uit het NGF-beleidsbudget.

Bijdrage aan medeoverheden

Uitvoeringskosten Klimaat medeoverheden

€ 12 mln wordt overgeheveld naar het Provinciefonds, het Gemeentefonds en het BTW-Compensatiefonds als ondersteuning van decentrale overheden bij het proces van het opstellen en uitvoeren van Regionale Energie Strategieën (RES'en) in 2023.

Ontvangsten

ETS-ontvangsten

De raming van de ETS-ontvangsten is gebaseerd op een inschatting van de handelprijs van CO₂-rechten vermenigvuldigd met het aantal verhandelde rechten. Door de fluctuaties in prijzen voor emissierechten wordt de raming van de ETS-ontvangsten vanaf 2024 opgehoogd.

Ontvangsten WOZ

Nadat in 2022 al een ontvangst van € 63,5 mln was gerealiseerd als tenderopbrengst voor kavel 7 van het windpark Hollandse Kust (West) wordt in 2023 ook voor kavel 6 van van windpark Hollandse Kust (West) € 63,5 mln aan tenderopbrengsten verwacht. De totale opbrengst van € 127 mln wordt aan het SDE+-budget toegevoegd als dekking voor de inpassingskosten die de betrokken departementen moeten maken gerelateerd aan de aanleg van nieuwe windparken op zee.

Heffing gasleveringszekerheid

Voor de kosten van het vullen van de gasopslagen werkt het ministerie van EZK aan een heffing op geboekte capaciteit voor transport via het landelijk gastransportnet van Gasunie Transport Services (GTS) bovenop de tarieven voor gastransport. Deze heffing zal zodanig worden uitgewerkt dat de financiering van de subsidiemaatregel voor het vullen van de gasopslagen een vorm van voorfinanciering is waarvan de uiteindelijke kosten door de gebruikers van het gastransportnet worden opgebracht. Deze ophoging van de ontvangstenraming is naar aanleiding van de subsidie die aan EBN voor het vulseizoen 2023 voor het gasjaar 2023-2024 is verstrekt.

Toelichting op de Begrotingsreserves

Tabel 20 Begrotingsreserve Duurzame energie en Klimaattransitie (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	5.029,6
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	- 454,2
Stand (raming) per 31/12/2023	4.575,4

De begrotingsreserve voor duurzame energie en klimaattransitie is bestemd voor onbesteed gebleven middelen als gevolg van vertraging bij of het niet doorgaan van projecten waaraan subsidie is toegekend op basis van de MEP, de SDE, de SDE+, de SDE++, de HER+ of de ISDE. Via de reserve blijven deze middelen ook in de toekomst beschikbaar voor het stimuleren van hernieuwbare energieproductie of CO₂-reductie. Bij de Startnota van het kabinet Rutte-III is besloten € 1.700 mln verspreid over meerdere jaren aan de reserve te onttrekken en toe te voegen aan het meerjarig voor de SDE++ beschikbare budget. Voor 2023 gaat het om een bedrag van € 450 mln. Daarnaast wordt € 4,2 mln onttrokken ter financiering van de kasgevolgen van het amendement-Sienot over de ophoging van de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE) naar € 100 mln.

Tabel 21 Begrotingsreserve Aardwarmte (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	18,1
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	- 0,1
Stand (raming) per 31/12/2023	18,0

De begrotingsreserve voor de garantieregeling Aardwarmte is bedoeld om het budget voor het mogelijk uitbetalen van verliesdeclaraties meerjarig in te kunnen zetten en een eventuele mismatch in de tijd tussen inkomsten (premies) en uitgaven (verliesdeclaraties) op te vangen. Om gebruik te kunnen maken van de garantieregeling Aardwarmte betalen marktpartijen een kostendeekkende premie aan de uitvoerder van de regeling (RVO.nl) die wordt gestort in de begrotingsreserve. De uit te betalen verliesdeclaraties worden onttrokken aan de reserve.

Tabel 22 Begrotingsreserve aan NRG verstrekte leningen (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	6,6
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	6,6

De middelen in de begrotingsreserve risicopremie ECN/NRG zullen worden aangesproken als ECN – al dan niet tijdelijk – (gedeeltelijk) niet kan voldoen aan de terugbetalingsverplichtingen volgens de afgesloten leningsovereenkomst.

3.5 Beleidsartikel 5 Een veilig Groningen met perspectief

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 23 Budgettaire gevolgen van beleid art. 5 Een veilig Groningen met perspectief (Eerste suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletioire begroting (4)	Stand 1° suppletioire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	4.486.758	0	4.486.758	- 610.186	3.876.572	50.682	242.695	- 55.897	- 34.643
Uitgaven	4.490.008	0	4.490.008	- 591.653	3.898.355	61.867	216.135	108.132	130.637
Subsidies (regelingen)	392.657	0	392.657	179.784	572.441	4.930	4.930	0	0
Waardevermeerderingsregeling	73.000		73.000	32.984	105.984				
Geestelijke bijstand	550		550	510	1.060				
Duurzaam herstel	125.000		125.000	5.000	130.000				
Woonbedrijf	3.507		3.507		3.507				
Diverse subsidies versterken	108.250		108.250	11.427	119.677				
Subsidiereregelingen bestuurlijke afspraken	82.000		82.000	124.933	206.933				
Huurderscompensatie	350		350		350				
Nieuwbouwregeling	0		0	4.930	4.930	4.930	4.930		
(Schade)vergoeding	437.712	0	437.712	98.239	535.951	- 29.946	56.708	63.911	192.412
Vergoeding fysieke schade	329.926		329.926	20	329.946	- 70.746	46.408	58.411	188.412
Vergoeding waardedaling	10.000		10.000	57.500	67.500	10.000			
Vergoeding immateriële schade	70.000		70.000		70.000	30.000	9.500	5.500	4.000
Commissie Bijzondere Situaties	3.000		3.000	2.040	5.040				
Herbeoordeling waardedaling	0		0	17.500	17.500				
Vastgelopen dossiers	12.500		12.500	15.851	28.351				
Vergoeding zelf aangebrachte voorzieningen	2.286		2.286	4.528	6.814				
Vergoeding schade door versterkingsmaatregelen	10.000		10.000		10.000				
Versterken industrie	0		0	800	800	800	800		
Opdrachten	3.259.922	0	3.259.922	- 1.081.146	2.178.776	69.661	123.052	9.656	- 111.275
Werkbudgetten	17.853		17.853	12.329	30.182				
Versterkingsoperatie	599.998		599.998	231.527	831.525	51.049	128.782	9.656	- 111.275
Knelpunten (bestuurlijke afspraken)	22.500		22.500	17.657	40.157				
Versterken industrie	1.041		1.041	- 800	241	- 800	- 800		
Nieuwbouwregeling	4.930		4.930	- 4.930	0	- 4.930	- 4.930		
Vergoeding Norg akkoord	2.613.600		2.613.600	- 1.336.929	1.276.671	24.342			
Vermogensverschaffing/- onttrekking	0	0	0	0	0	0	0	0	2.790
Kapitaalinjectie EBN	0		0		0				2.790
Bijdrage aan agentschappen	213.106	0	213.106	- 18.237	194.869	17.222	31.445	34.565	46.710
Bijdrage RVO.nl	211.024		211.024	- 18.237	192.787	17.222	31.445	34.565	46.710

	Ontwerpbe- grotting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletioire begroting (4)	Stand 1° suppletioire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Bijdrage aan bestuur Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG)	2.082		2.082		2.082				
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	1.400	0	1.400	0	1.400	0	0	0	0
TNO publieke SDRA	1.400		1.400		1.400				
Bijdrage aan medeoverheden	179.113	0	179.113	227.902	407.015	0	0	0	0
Mkb-programma (bestuurlijke afspraken)	2.200		2.200	2.200	4.400				
Nationaal Programma Groningen	50.500		50.500	84.749	135.249				
Compensatie gemeenten en provincie (bestuurlijke afspraken)	11.938		11.938	3.031	14.969				
Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)	112.475		112.475	135.922	248.397				
Sociaal-emotionele ondersteuning door gemeenten (bestuurlijke afspraken)	2.000		2.000	2.000	4.000				
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	6.098	0	6.098	1.805	7.903	0	0	0	0
Adviescollege Veiligheid Groningen (ACVG)	3.098		3.098		3.098				
Raad voor Rechtspraak	3.000		3.000	1.805	4.805				
Ontvangsten	11.735.415	0	11.735.415	- 5.128.659	6.606.756	- 2.098.115	1.475.218	1.071.789	696.728
Ontvangsten Mijnbouwwet	5.396.000		5.396.000	- 2.233.000	3.163.000	- 859.000	573.000	205.000	45.000
Dividenduitkering EBN	5.074.500		5.074.500	- 2.774.500	2.300.000	- 1.085.500	711.000	575.000	350.000
Dividenduitkering GasTerra	3.600		3.600		3.600				
Ontvangsten NAM fysieke schade	365.803		365.803	- 97.203	268.600	- 53.429	- 23.092	108.361	208.438
Ontvangsten NAM uitvoeringskosten schade	197.517		197.517	3.916	201.433	16.682	44.449	73.054	64.060
Ontvangsten NAM waardedaling	32.500		32.500	5.700	38.200	65.000	10.000		
Ontvangsten NAM immateriële schade	71.250		71.250	- 15.550	55.700	48.750	31.500	10.250	6.250
Ontvangsten NAM publieke SDRA	1.400		1.400	1.427	2.827				
Ontvangsten NAM versterken industrie	1.430		1.430	1.413	2.843				
Ontvangsten NAM versterkingsoperatie	561.485		561.485	- 20.862	540.623	- 230.618	128.361	100.124	22.980
Nationaal Programma Groningen (bijdrage NAM)	25.000		25.000		25.000				
Ontvangsten NAM Nieuwbouwingeregeling	4.930		4.930		4.930				

Tabel 24 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grotng 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begrotng 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletore begrotng (4)	Stand 1° suppletore begrotng (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	4.486.758	0	4.486.758	- 610.186	3.876.572	50.682	242.695	- 55.897	- 34.643
waarvan garantieplichtingen									
waarvan overige verplichtingen	4.486.758	0	4.486.758	- 610.186	3.876.572	50.682	242.695	- 55.897	- 34.643

Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 5 in 2023 is circa 97% juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden en de overige 3% beleidsmatig gereserveerd. Dit is het geval omdat de meeste uitgaven op artikel 5 een verplichting zijn op basis van wettelijke of ministeriële regelingen of onderdeel zijn van de bestuurlijke afspraken uit november 2020. Daarbij is eveneens de grootste uitgavenpost in 2023, de vergoeding voor het Norg akkoord (ca. € 1,3 mld), juridisch verplicht.

Toelichting

Verplichtingen

Voor een toelichting op de verplichtingen wordt verwezen naar de toelichting op de uitgaven.

Uitgaven

Subsidies

Waardevermeerderingsregeling

Bewoners met € 1.000 schade of meer, kunnen met deze regeling maximaal € 4.000 subsidie ontvangen voor de verduurzaming van hun woning. De uitputting van deze regeling is niet verlopen conform het voor 2022 beschikbare budget. De middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen (€ 33 mln) worden aan het budget voor 2023 toegevoegd.

Diverse subsidies versterken

Er worden diverse subsidies verstrekt in het kader van de versterkingsoperatie. Deze middelen staan enkel in één begrotingsjaar en schuiven jaarlijks door naar het volgende begrotingsjaar. Volgens deze systematiek is € 11,4 mln toegevoegd aan de EZK-begroting voor 2023.

Subsidieregelingen bestuurlijke afspraken

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 zijn een aantal subsidie-regelingen geïntroduceerd. Middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen (€ 125 mln) worden toegevoegd aan de EZK-begroting voor 2023.

Schade(vergoedingen)

Vergoeding fysieke schade

De raming van de schadeafhandeling door het IMG wordt ieder jaar geactualiseerd. Naar aanleiding daarvan wordt het in de EZK-begroting opgenomen bedrag voor de fysieke schadebetalingen bijgesteld. In de

actualisatie is nog geen rekening gehouden met de beleidsmatige ontwikkeling naar aanleiding van de kabinetsreactie op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie.

Vergoeding waardedaling

De raming van de schadeafhandeling door het IMG wordt ieder jaar geactualiseerd. Naar aanleiding daarvan wordt het in de EZK-begroting opgenomen bedrag voor de vergoedingen voor waardedaling bijgesteld. In de actualisatie is nog geen rekening gehouden met de beleidsmatige ontwikkeling naar aanleiding van de kabinetsreactie op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie.

Vergoeding immateriële schade

De raming van de schadeafhandeling door het IMG wordt ieder jaar geactualiseerd. Naar aanleiding daarvan wordt het in de EZK-begroting opgenomen bedrag voor de immateriële schadebetalingen bijgesteld. In de actualisatie is nog geen rekening gehouden met de beleidsmatige ontwikkeling naar aanleiding van de kabinetsreactie op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie.

Herbeoordeling waardedaling

Groningers die een lagere schadevergoeding voor waardedaling hebben ontvangen van de NAM dan nu zou zijn toegekend door het IMG kunnen een tegemoetkoming ontvangen. De in 2022 nog niet tot besteding gekomen middelen (€ 17,5 mln) worden toegevoegd aan het budget voor 2023.

Vastgelopen dossiers

In het aardbevingsgebied doet zich een aantal schrijnende situaties voor waardoor het dossier voor de schadeafhandeling of versterkingsoperatie is vastgelopen. Middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen (€ 15,9 mln), worden toegevoegd aan de begroting voor 2023.

Opdrachten

Werkbudgetten

Dit betreffen de werkbudgetten van de beleidsdirecties die zich bij EZK met het Groningendossier bezighouden en het werkbudget van de NCG. Middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen, worden aan de werkbudgetten voor 2023 toegevoegd.

Versterkingsoperatie

Ieder jaar wordt bij Voorjaarsnota de raming van de versterkingsoperatie geactualiseerd. Naar aanleiding van deze actualisatie worden de geraamde uitgaven en ontvangsten voor de gehele periode tot en met 2028 aangepast.

Knelpunten (bestuurlijke afspraken)

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 is budget gereserveerd voor het oplossen van knelpunten, zodat de NCG bijvoorbeeld individuele knelpunten in vormingsfase kan wegnemen om projecten te versnellen. Middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen (ca. € 17,7 mln), worden voor 2023 toegevoegd aan de EZK-begroting.

Vergoeding Norg akkoord

Conform de afspraken in het Norg akkoord betaalt de Staat een vergoeding aan NAM. De berekeningswijze van de vergoeding is vastgesteld in arbitrage, de hoogte van de vergoeding is afhankelijk van de gasprijs. Over

de vergoeding moet btw worden betaald (Kamerstuk [33 529, nr. 997](#)). De geraamde uitgaven voor het Norg akkoord worden bijgesteld als gevolg van de ontwikkeling van de gasprijs.

Vermogensverschaffing/-onttrekking

Kapitaalinjectie EBN

Momenteel is de bij EBN aanwezige voorziening voor de aardbevingskosten ontoereikend om het EBN-deel van de kosten voor schade en versterken volledig te kunnen voldoen. Daarom is een raming opgenomen voor een toekomstige kapitaalinjectie aan EBN. Deze raming wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de nieuwe ramingen voor schade en versterken en de opbouw van de voorziening bij EBN.

Bijdrage aan agentschappen

Bijdrage aan RVO.nl

RVO levert het personeel en de ondersteuning voor het IMG. De raming van de schadeafhandeling door het IMG wordt ieder jaar geactualiseerd. Naar aanleiding daarvan wordt ook het in de EZK-begroting opgenomen bedrag voor de uitvoeringskosten van het IMG bijgesteld. In de actualisatie is nog geen rekening gehouden met de beleidsmatige ontwikkeling naar aanleiding van de kabinetsreactie op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie.

Bijdrage aan medeoverheden

Nationaal Programma Groningen

Met het Nationaal Programma Groningen (NPG) wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid, economische ontwikkeling en energietransitie in Groningen. Het NPG is een samenwerkingsverband van het Rijk, de provincie en gemeenten. NAM draagt € 500 mln bij aan het NPG en het Rijk meerjarig in totaal € 650 mln. In 2022 is € 84,8 mln niet tot besteding gekomen. Deze middelen worden toegevoegd aan de EZK-begroting voor 2023.

Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 worden uitkeringen gedaan aan medeoverheden voor clustering en het gebiedsfonds (blokken B en D uit de bestuurlijke afspraken). Middelen die in 2022 niet tot besteding zijn gekomen, worden toegevoegd aan de EZK-begroting voor 2023.

Ontvangsten

Ontvangsten Mijnbouwwet

De geraamde ontvangsten op basis van de Mijnbouwwet worden bijgesteld naar aanleiding van de ontwikkelingen in de gasprijs.

Dividenduitkering EBN

De geraamde ontvangsten op basis van de Mijnbouwwet worden bijgesteld naar aanleiding van de ontwikkelingen in de gasprijs.

Ontvangsten NAM fysieke schade

De uitgaven voor de schadeafhandeling worden via een heffing bij NAM in rekening gebracht. Als gevolg van de bijstelling van de uitgaven voor fysieke schade worden ook de geraamde ontvangsten van NAM bijgesteld.

Ontvangsten NAM uitvoeringskosten schade

De uitgaven voor uitvoeringskosten van de schadeafhandeling worden via een heffing bij NAM in rekening gebracht. Als gevolg van de bijstelling van de uitgaven worden ook de geraamde ontvangsten van NAM bijgesteld.

Ontvangsten NAM waardedaling Groningen

De uitgaven voor de vergoeding voor waardedaling worden via een heffing bij NAM in rekening gebracht. Als gevolg van de bijstelling van de uitgaven worden ook de geraamde ontvangsten van NAM bijgesteld.

Ontvangsten NAM immateriële schade

De uitgaven voor de schadeafhandeling worden via een heffing bij NAM in rekening gebracht. Als gevolg van de bijstelling van de uitgaven voor fysieke schade worden ook de geraamde ontvangsten van NAM bijgesteld.

Ontvangsten NAM versterkingsoperatie

Jaarlijks worden de geraamde uitgaven voor de versterkingsoperatie bijgesteld. Dat leidt ook tot een bijstelling van de geraamde ontvangsten. Enkel bij de gerealiseerde ontvangsten over 2022, die in 2023 binnenkomen is rekening gehouden met de gedeeltelijke betaling van de factuur door NAM. Vanaf 1 juli 2023 wordt de Tijdelijke wet Groningen onderdeel versterken van kracht. Vanaf dat moment zal gewerkt worden met een heffing, die NAM enkel volledig kan betalen. De eerste heffing (over de tweede helft van 2023) wordt in 2024 opgelegd.

3.6 Beleidsartikel 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 25 Budgettaire gevolgen van beleid art. 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	8.574.169	- 871.298	7.702.871	- 442.967	7.259.904	- 75.332	- 21.108	51.663	17.130
Uitgaven	1.572.633	- 376.923	1.195.710	- 169.942	1.025.768	- 147.182	- 73.256	- 8.654	6.449
Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	1.572.633	- 376.923	1.195.710	- 169.942	1.025.768	- 147.182	- 73.256	- 8.654	6.449
Bijdrage aan het Nationaal Groeifonds	1.572.633	- 376.923	1.195.710	- 169.942	1.025.768	- 147.182	- 73.256	- 8.654	6.449
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 26 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2023 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten en ISB's (2)	Vastge- stelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1° suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	8.574.169	- 871.298	7.702.871	- 442.967	7.259.904	- 75.332	- 21.108	51.663	17.130
waarvan garantieverplichtingen			0		0				
waarvan overige verplichtingen	8.574.169	- 871.298	7.702.871	- 442.967	7.259.904	- 75.332	- 21.108	51.663	17.130

Budgetflexibiliteit

Toelichting

Zes omzettingen (Kamerstuk [36 200 L, nr. 9](#) en Kamerstuk [36 250 XIX, nr. 3](#)) worden door middel van deze 1e suppletoire begroting verwerkt.

Project Toekomstbestendige Leefomgeving (BZK)

Een reservering van € 100,0 mln voor dit project uit de tweede ronde is omgezet in een toekenning van € 60,0 mln en een voorwaardelijke toekenning van € 40,0 mln.

Project Health-RI (EZK)

Een reservering van € 47,0 mln voor dit project uit de eerste ronde is omgezet in een toekenning.

Project NL2120, het groene verdienvermogen van Nederland (I&W)

Een reservering van € 110,0 mln voor dit project uit de tweede ronde is omgezet in een toekenning van € 70,0 mln en een voorwaardelijke toekenning van € 40,0 mln.

Project Groeiplan Watertechnologie (I&W)

Een reservering van € 135,0 mln voor dit project uit de tweede ronde is omgezet in een toekenning.

Project Dutch Metropolitan Innovations (voorheen bekend als Digitaal Ecosysteem Mobiliteit en Smart City) (I&W)

Een reservering van € 85,0 mln voor dit project uit de tweede ronde is omgezet in een toekenning.

Project GroenvermogenNL (EZK)

De projecten Groenvermogen van de Nederlandse economie uit de eerste ronde en het project Groenvermogen II uit de tweede ronde zijn samengevoegd tot GroenvermogenNL. Een reservering van € 265,0 mln voor het project uit de eerste ronde is omgezet in een toekenning van € 119,0 mln en een voorwaardelijke toekenning van € 146,0 mln.

Loon- en prijsbijstelling

Voor de periode 2023-2032 is in totaal € 908,7 mln uitgekeerd aan loon- en prijsbijstelling (LPB).

Ombuiging op loon- en prijsbijstelling

Van de uitgekeerde LPB voor de periode 2023-2032 is in totaal € 344,3 mln aangewend voor het EZK-aandeel in de structurele rijksbrede dekkingsopgave als gevolg van de stijgende rentelasten en asiel.

Beschermingsfonds Economische Veiligheid

Er is in totaal € 100,0 mln van de uitgekeerde LPB van het NGF aangewend voor het nader uit te werken Beschermingsfonds Economische Veiligheid.

4 Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 40 Apparaat Kerndepartement

Tabel 27 Apparaatsuitgaven Kerndepartement (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbegroting 2023 (1)	Mutaties via NvW, moties, en ISB's (2)	Vastgestelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1 ^a suppletoire begroting (4)	Stand 1 ^a suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	529.932	0	529.932	54.717	584.649	47.511	49.058	53.958	58.295
Uitgaven	529.932	0	529.932	54.717	584.649	47.511	49.058	53.958	58.295
<i>Personele uitgaven</i>									
eigen personeel	363.140		363.140	17.220	380.360	14.952	24.047	35.784	40.792
inhuur externen	8.860		8.860	7.861	16.721	6.341	4.885	3.267	3.000
overige personele uitgaven	18.036		18.036	4.578	22.614	6.019	7.115	7.354	9.350
<i>Materiële uitgaven</i>									
ICT	28.957		28.957	- 1.274	27.683	- 1.311	- 3.385	- 4.758	- 6.458
bijdrage aan SSO's	13.382		13.382	0	13.382	0	0	0	0
DICTU	20.014		20.014	- 426	19.588	- 426	0	0	0
overige materiële uitgaven	77.543		77.543	26.758	104.301	21.936	16.396	12.311	11.611
Ontvangsten	135.350	0	135.350	15.831	151.181	- 44.400	17.800	24.200	32.600
ACM	18.149		18.149		18.149				
SoDM	1.350		1.350		1.350				
CPB	1.643		1.643		1.643				
kerndepartement	1.954		1.954	17.731	19.685				
NCG	112.254		112.254	- 1.900	110.354	- 44.400	17.800	24.200	32.600

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Personele uitgaven

Er is per saldo € 29,7 mln toegevoegd aan de personeelsbudgetten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De toevoeging heeft voornamelijk te maken met versterking van de capaciteit bij het kerndepartement (€ 7,9 mln) en met de taken van het Centraal Planbureau en van de toezichthouders Autoriteit Consument en Markt en Staatstoezicht op de Mijnen (totaal € 12,4 mln).

Materiële uitgaven

Er is per saldo € 25,1 mln toegevoegd aan de materiële budgetten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De toevoeging betreft voornamelijk bijstelling van de uitvoeringskosten van de Nationaal Coördinator Groningen (€ 9,4 mln), onderzoek door het Centraal Planbureau (€ 0,6 mln), taken van de Autoriteit Consument en Markt (€ 2,1 mln) en bijdragen in het eigen vermogen van agentschappen (€ 11,7 mln).

Ontvangsten

Aan de ontvangsbudgetten is per saldo € 15,8 mln toegevoegd. De toevoeging heeft voornamelijk te maken met de verplichte afroingen van het eigen vermogen van DICTU (€ 17,1 mln) en een bijstelling van de ontvangsten van de Nationaal Coördinator Groningen (- € 1,9 mln).

4.2 Artikel 41 Nog onverdeeld

Tabel 28 Nog onverdeeld (Eerste supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbegroting 2023 (1)	Mutaties via NvW, moties, amendementen en ISB's (2)	Vastgestelde begroting 2023 (3) = (1) + (2)	Mutaties 1 ^e supplettoire begroting (4)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	0	0	0	322.701	322.701	211.009	213.574	194.320	191.688
Uitgaven	0	0	0	322.701	322.701	211.009	213.574	194.320	191.688
<i>Loonbijstelling</i>	0	0	0	95.339	95.339	100.753	114.435	110.783	112.054
programma				95.339	95.339	100.753	114.435	110.783	112.054
apparaat									
<i>Prijsbijstelling</i>	0	0	0	127.362	127.362	110.256	99.139	83.537	79.634
programma				127.362	127.362	110.256	99.139	83.537	79.634
apparaat									
Beschermingsfonds economische veiligheid				100.000	100.000				
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Loon- en prijsbijstelling

Bij Voorjaarsnota 2023 is de loon- en prijsbijstellingstranche 2023 uitgedeeld. De loonbijstelling betreft de vergoeding voor de stijging van de contractloonontwikkeling en de stijging van de sociale lasten voor de overheidswerkgever. De prijsbijstelling betreft de verwerking van de stijging van de diverse prijsindexen. De loon- en prijsbijstellingstranche 2023 zal bij de eerst volgende begrotingsronde uitgedeeld worden aan de relevante loon- en prijsgevoelige onderdelen.

Beschermingsfonds Economische Veiligheid

Dit betreft een reservering van € 100 mln voor de nadere uitwerking van het Beschermingsfonds Economische Veiligheid. De geopolitieke verhoudingen verschuiven, waarbij macht door statelijke actoren steeds vaker wordt uitgeoefend door inzet van economische instrumenten, controle over technologieën en risicovolle strategische afhankelijkheden (zoals grondstoffen, energie). De verwachting is dat deze ontwikkeling de komende jaren verder zal toenemen en dat daarom snelle financiële interventie door het Rijk steeds vaker noodzakelijk zal zijn. Ter bekostiging hiervan wordt een deel van de loon- en prijsbijstelling ingezet van het Nationaal Groeifonds (NGF). De Kamer wordt nader geïnformeerd over de uitwerking van het op te richten fonds. Wanneer positieve besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden, worden de middelen na afstemming met het Ministerie van Financiën overgeheveld naar het juiste instrument op de begroting.

5 Agentschappen

5.1 Nederlandse Emissieautoriteit (NEa)

Tabel 29 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap NEa Eerste suppletoire begroting 2023 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1e suppletoire begroting	(3)=(1)+(2) Totaal geraamd
Baten			
Omzet	15.929	1.641	17.570
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	10.350	2.243	12.593
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	5.579	- 602	4.977
<i>waarvan omzet derden</i>	0	0	0
Rentebaten	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	15.929	1.641	17.570
Lasten			
Apparaatskosten	15.124	1.388	16.512
Personele kosten	11.609	1.080	12.689
<i>waarvan eigen personeel</i>	10.281	674	10.955
<i>waarvan inhuur externen</i>	812	280	1.092
<i>waarvan overige personele kosten</i>	516	126	642
Materiële kosten	3.515	308	3.823
<i>waarvan apparaat ICT</i>	797	1.002	1.799
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	1.312	243	1.555
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	1.406	- 937	469
Rentelasten	34	- 5	29
Afschrijvingskosten	771	259	1.030
Materieel	0	0	0
<i>waarvan apparaat ICT</i>	0	0	0
<i>waarvan overige materiele afschrijvingskosten</i>	0	0	0
Immaterieel	771	259	1.030
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	0
Totaal lasten	15.929	1.641	17.570
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	0

Toelichting op de baten

Omzet Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

De omzet EZK stijgt met € 2,2 mln ten opzichte van de ontwerpbegroting als gevolg van de nieuwe taken volgend uit Fitfor55 en CBAM. De omzet EZK is verder een vergoeding voor het leveren van producten en diensten betreffende wettelijke en niet-wettelijke taken vanuit ETS en werkzaamheden voortkomend uit de Richtlijnen voor hernieuwbare energie en brandstoffenkwaliteit. Daarnaast zijn in dit budget de werkzaamheden van de

nieuwe taken vanuit het Regeerakkoord opgenomen, namelijk Bijstook Biomassa, CO₂-Minimumprijs, en het opleggen en het innen van de CO₂-heffing.

Omzet Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)

De omzet IenW daalt met € 0,6 mln ten opzichte van de ontwerpbegroting voor 2023. Deze verlaging komt door een geactualiseerde inschatting van de snelheid en noodzaak van de beoogde capaciteitsuitbreiding en door het wegvallen van de jaarverplichting voor binnenvaart.

De omzet betreft een vergoeding voor de wettelijke of daarmee sterk verbonden taken op het gebied van Energie voor Vervoer (EV). Voor 2023 is de opdracht in dit kader uitgebreid met beleidsvoorbereidende taken op het gebied van de RED3-implementatie voor vervoer. Hier was in de ontwerpbegroting 2023 al rekening mee gehouden.

Toelichting op de lasten

Personele kosten

Voor de uitvoering van de nieuwe taken wordt extra personeel aangenomen en wordt meer ingehuurd. Hierdoor stijgen de personele kosten. De overige personele kosten stijgen als gevolg van een toename van het aantal fte, maar ook door extra inspanningen op gebied van recruitment.

Materiële kosten

De begrote materiële kosten zijn met € 0,3 mln gestegen. Deze kosten bestaan uit ICT-kosten, kosten van SSO's en overige materiële kosten.

De ICT-kosten zijn met met € 1 mln gestegen ten opzichte van de ontwerp-begroting. De kosten van beheer en onderhoud stijgen, doordat activa in gebruik zijn genomen. De ontwikkelkosten zijn bekostigd met de leenfaciliteit.

De kosten van SSO's stijgen met € 0,2 mln door toename van het aantal fte en als gevolg van de inflatie.

De overige materiële kosten dalen met € 0,9 mln als gevolg van een geactualiseerde inschatting van de kosten.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten op immateriële activa zijn gebaseerd op de activering van kosten voor de bouw van het Emissiehandel portaal, het Register Energie voor Vervoer en het CO₂ Heffingsregister. De afschrijvingskosten stijgen met € 0,3 mln omdat investeringen in 2022 hoger zijn uitgevallen.

Tabel 30 Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1e suppletoire begroting	(3)=(1)+(2) Totaal geraamd
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2023 + depositorekeningen	2.639	586	3.225
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	15.929	1.641	17.570
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 15.158	- 1.383	- 16.541
2. Totaal operationele kasstroom	771	259	1.030
Totaal investeringen (-/-)	0	- 1.414	- 1.414
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	0	- 1.414	- 1.414
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	- 2.821	- 2.821
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 180	- 663	- 843
Beroep op leenfaciliteit (+)	500	914	1.414
4. Totaal financieringskasstroom	320	- 2.570	- 2.250
5. Rekening-courant RHB 31 december 2023 (=1+2+3+4)	3.730	- 3.139	591

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het geraamde saldo van baten en lasten gecorrigeerd voor afschrijvingen en vooruit ontvangen en vooruit betaalde bedragen.

Investeringskasstroom

De investering betreft de doorontwikkeling van de Registers Emissiehandel en Energie voor Vervoer, de ontwikkeling van het Emissiehandelsportaal (EHP) en de ontwikkeling van het ETS Maritiem Portaal en het ETS 2 portaal.

Financieringskasstroom

Het beroep op de leenfaciliteit wordt gedaan voor hierboven vermelde investeringen.

5.2 Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI)

Tabel 31 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap RDI¹ Eerste supplettoire begroting 2022 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1 ^o supplettoire begroting	(3)=(1)+(2) Totaal geraamd
Baten			
Omzet	69.597	10.594	80.191
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	39.568	7.962	47.530
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	5.159	1.738	6.897
<i>waarvan omzet derden</i>	24.870	894	25.764
Rentebaten	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	69.597	10.594	80.191
Lasten			
Apparaatskosten	65.422	16.302	81.724
Personele kosten	42.145	11.292	53.437
<i>waarvan eigen personeel</i>	32.495	6.584	39.079
<i>waarvan inhuur externen</i>	7.026	4.708	11.734
<i>waarvan overige personele kosten</i>	2.624	0	2.624
Materiële kosten	23.277	5.010	28.287
<i>waarvan apparaat ICT</i>	0	0	0
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	13.841	5.010	18.851
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	9.436	0	9.436
Rentelasten	100	0	100
Afschrijvingskosten	4.000	0	4.000
Materieel	2.000	0	2.000
<i>waarvan apparaat ICT</i>	0	0	0
<i>waarvan overige materiele afschrijvingskosten</i>	2.000	0	2.000
Immaterieel	2.000	0	2.000
Overige lasten	75	0	75
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	75	0	75
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	0
Totaal lasten	69.597	16.302	85.899
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	- 5.708	- 5.708
Mutatie Tii/Wau gelden	0	5.708	5.708
Saldo van baten en lasten na resultaatbestemming	0	0	0

¹ Vanaf 1 januari 2023 is Agentschap Telecom Rijksinspectie Digitale Infrastructuur geworden.

Toelichting op de baten

Omzet moederdepartement

De uitvoeringsofferte en toezichtofferte vallen hoger uit dan begroot als gevolg van de toekenningen vanuit het coalitieakkoord (CA) en als gevolg van een hogere loon- en prijscompensatie (7,5% t.o.v. 2,9% in mei).

Dit houdt in dat er € 7,96 mln extra omzet is vastgesteld. Dit bestaat uit: € 0,9 mln richtlijn beveiliging van netwerk- en informatiesystemen / Critical entities resilience (NIS2/CER), € 1,0 mln voor Netcode, 4,6 mln Afbouw Salderingsregeling en € 1,5 mln voor hogere loon- en prijscompensatie.

Omzet overige departementen

In 2023 is de offerte (voorbereiding) Wet Digitale Overheid (Wdo) en Elektronische Toegangsdiensden (ETD) goedgekeurd door BZK als opdrachtgever. Opdracht ligt € 1 mln hoger dan begroot in mei 2022.

Van het ministerie van VWS is de opdracht ontvangen met betrekking tot de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten (Toegankelijkheidsrichtlijn 2019/882) voor € 0,55 mln. Daarnaast is de omzet € 0,2 mln hoger door loon- en prijscompensatie.

Omzet derden

De hogere omzet van € 0,9 mln in 2023 is het gevolg van de loon- en prijscompensatie van 7,5% voor 2023.

Toelichting op de lasten

Personele kosten

De totale personele kosten zijn conform offertes en in lijn met de looncompensatie in de tarievennota 2023. De totale personele kosten bestaan uit ambtelijk personeel (78%) en extern personeel (22%).

Materiële kosten

De materiële kosten zijn één op één afgeleid van de offerte en de beoogde materiële lasten benodigd om de taak ten uitvoer te brengen.

Toelichting op het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten laat een negatief saldo van € 5,7 mln als gevolg van de lasten voor Werk aan Uitvoering (WaU) en voor Transparantie in Informatie (Tii). De ontvangen bijdragen voor deze taken komen ten gunste van de bestemmingsreserve en zijn verwerkt in het kasstroomoverzicht als eenmalige storting door het moederdepartement

Tabel 32 Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	(3)=(1)+(2) Totaal geraamd
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2023 + depositorekeningen	13.457	11.498	24.955
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	69.597	10.594	80.191
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 65.597	- 16.302	- 81.899
2. Totaal operationele kasstroom	4.000	- 5.708	- 1.708
Totaal investeringen (-/-)	- 5.750	0	- 5.750
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringkasstroom	- 5.750	0	- 5.750
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	0	5.708	5.708

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	(3)=(1)+(2) Totaal geraamd
Aflossingen op leningen (-/-)	- 5.269	0	- 5.269
Beroep op leenfaciliteit (+)	5.750	0	5.750
4. Totaal financieringskasstroom	481	5.708	6.189
5. Rekening-courant RHB 31 december 2023 (=1+2+3+4)	12.187	11.498	23.685

Toelichting op het kasstroomoverzicht

De suppletoire begroting heeft geen effect op het saldo van het kasstroomoverzicht. De mutaties bevinden zich binnen de operationele en financieringskasstroom en met een saldo van nul.

De *Eenmalige storting door het moederdepartement* heeft betrekking op de ontvangsten voor Werk aan Uitvoering (Wau) en voor Transparantie in Informatie (Tii).